

ДВЕ ЛЮЛКИ, ДВЕ РОДИНИ

Дві колиски, дві Батьківщини

СЕРІЯ «ПОЕЗІЯ БУДЖАКА»

ВИПУСК 2

Ірбіс
Ізмаїл
2021

УДК 821.163.2'06-1(082)=161.2
ББК 84(4Укр-4Оде)6я43-5
Д-23

Дві колиски, дві Батьківщини. Поезія бессарабських болгар в українських перекладах. Серія «Поезія Буджака». Вип. 2 [збірка поезій болг., укр. мовами] / Упорядники Шевчук Т.С., Берестецька О.П. – Ізмаїл: Ірбіс, 2021. – 148 с.

Видання здійснене у рамках наукового проєкту МОН України в Ізмаїльському державному гуманітарному університеті «Регіональна література і живопис етнічних груп Українського Придунав'я як засіб формування колективної ідентичності локального соціуму» (ДР 0119U100996, 2019–2021).

Авторський склад: Петро Бурлак-Волканов, Ніко Стоянов, Тодор Стоянов, Георгій Барбаров, Тетяна Танасова-Тодорова, Ілля Волков, Михайло Бочваров-Бондар, Дмитро Пейчев, Анна Терзівець, Маріанна Чепразова.

Редакційна колегія:

Тетяна Шевчук, д.філол., професор, керівник проєкту

Галина Райбедюк, к. філол. н., професор, відповідальний виконавець проєкту

Олена Берестецька, викладач, перекладач

Тетяна Лесіна, д.пед.н., професор, художня обробка перекладів

Олександр Вігер, член кілійського літоб'єднання ім. Валерія Виходцева «Дунайська хвиля», художня обробка перекладів

Олександр Кара, доцент, заслужений художник України, ілюстратор

Світлана Глушук, к. пед. н., доцент, загальне редагування

**Публікація книги здійснена за фінансової підтримки
Ізмаїльської болгарської громади імені Святої Софії**

Поетична збірка «Дві колиски, дві Батьківщини. Поезія бессарабських болгар в українських перекладах» знайомить читача з художнім доробком українських поетів болгарського походження, представленим у паралельному перекладі українською мовою. У книзі розміщені як відомі поетичні твори, так і нові вірші поетів молодого покоління. Спільним стрижнем творчості бессарабських болгар є щира любов до двох країн: історичної Батьківщини та українського регіону Буджак, де понад двісті років мешкає найбільша болгарська діаспора. Це дуальне тяжіння відразу до двох держав виражено у назві збірки, якій послуговували рядки однойменного вірша поетеси Анни Терзівець. Збірка проілюстрована заслуженим художником України Олександром Кара.

Книга відкриває перед широким колом читачів унікальну грань національної культури в її багатстві та розмаїтті. Видання може стати у нагоді як посібник-хрестоматія під час вивчення літератури рідного краю в освітніх закладах півдня України.

ISBN 978-617-7473-55-7

© Колектив авторів, 2021

© Ірбіс, 2021

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

Дорогі друзі!

2021 рік багатий на ювілеї для болгарської громади Буджака: двісті років від дня народження народного будителя Георгія Раковського, двохсотріччя заснування Болграда як центру культурного життя бессарабських болгар, столітні роковини смерті патріарха болгарської літератури Івана Вазова, перевідкриття й осучаснення постаті якого є нагальним завданням учителів-словесників. Для Ізмаїльської болгарської громади імені Святої Софії рік також позначився славним 20-річним ювілеєм від дня її реєстрації.

Однак одним із найважливіших свят у 2021 році для нас є 30-річчя від дня проголошення незалежності України, невід'ємною частиною якої ми себе відчуваємо. Саме за часів соборної України болгарська спільнота отримала можливість утворювати громадські об'єднання, презентувати свою культуру, традиції і звичаї, провадити активну просвітницьку діяльність.

Важливим напрямом культурно-просвітницької роботи громади є видання книг державною мовою для ознайомлення представників інших національностей нашого поліетнічного краю та України в цілому з духовними здобутками болгарської діаспори. Так, у 2018 р. побачила світ колективна монографія «Культурний простір бессарабських болгар» (2018). Сьогодні презентуємо збірку сучасної поезії болгар південної Одещини, представлену у паралельних перекладах державною мовою. Символічною є назва збірки – «Дві колиски, дві Батьківщини», адже найбільша у світі болгарська діаспора, що мешкає в Бессарабії, безкінечно віддана як Болгарії, так і Україні. Це дуальне тяжіння відразу до двох країн увиразнено у назві збірки, якою послуговували рядки однойменного вірша поетеси Анни Терзівець.

Ізмаїльська болгарська громада імені Святої Софії бере на себе витрати щодо друку цього видання і передає значну частину тиражу школам Південної Одещини для ознайомлення юних мешканців нашого багатонаціонального регіону з поетичним словом бессарабських болгар на уроках «Література рідного краю».

Висловлюю щирю подяку упорядникам книги «Дві колиски, дві Батьківщини» в особах завідувача кафедри загального мовознавства, слов'янських мов і світової літератури Ізмаїльського державного гуманітарного університету проф. Тетяни Шевчук та болгариста кафедри Олени Берестецької за докдання зусиль з популяризації болгарськомовної поезії регіону. Щиро дякую редакційній колегії видання: проф. Галині Райбедюк, усім задіяним перекладачам, ілюстратору книги – заслуженому художнику України Олек-

сандру Кара, який тонко відчуває менталітет бессарабських болгар як один із його носіїв, що, безперечно, додає естетичної вартості презентованій поетичній збірці на різних рівнях сприйняття.

У рік 20-річного ювілею окрему подяку висловлюю першим очільникам Ізмаїльської болгарської громади імені Святої Софії, які доклали значних зусиль для реалізації статутних завдань нашого товариства: Івану Пастирю (2001–2002), Георгію Балтакову (2002–2005), Дмитру Мірчеву (2005–2009), Івану Марінову (2009–2012). Від щирого серця бажаю громаді здоров'я, добробуту, процвітання, духовного зростання і наснаги сіяти істинне, добре й вічне!

*З повагою,
Микола Іванов,
голова Ізмаїльської болгарської громади ім. Святої Софії*

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Поезія бессарабських болгар є визнаним естетичним явищем регіональної літератури Українського Придунав'я. Вона характеризується високим мистецьким рівнем, яскравою панорамою овіяних міфопоетичним сприйняттям навколишнього світу регіональних топосів, що укорінюються у власну національну історію та глибоко пов'язані з етнічною ідентифікацією. Провідним мотивом є щира любов до двох країн: історичної Батьківщини та українського регіону Буджак, де понад двісті років мешкає найбільша болгарська діаспора у світі.

За останні десятиліття в Україні з'явилося декілька антологій поезії бессарабських болгар: «Сборник на българска бесарабска поезия (XIX–XX в.)» (Одеса, 2002) за редакцією Н. Стоянова; «Бесарабски изгрев. Поезия. Проза» (Одеса, 2004), укладена С. Драгневою та «Съвременна българска поезия от Бесарабия и Таврия» (Одеса, 2006), упорядкована Є. Налбантовою. Новаторський характер поетичної збірки «Дві колиски, дві Батьківщини» зумовлює розміщення в ній як відомих поетичних творів, так і нових віршів поетів молодого покоління. Вперше творчий доробок українських митців болгарського походження представлений у паралельному перекладі державною мовою. Цільовою аудиторією випуску є студенти та учні загальноосвітніх середніх шкіл, які матимуть змогу ознайомитися з поезією бессарабських болгар при опануванні курсу «Література рідного краю». Видання підготовлено в рамках реалізації проекту МОН України в Ізмаїльському державному гуманітарному університеті «Регіональна література і живопис як засіб формування колективної ідентичності локального соціуму» (науковий керівник – проф. Тетяна Шевчук, відповідальний виконавець – проф. Галина Райбедюк). Над перекладами працювала викладач кафедри загального мовознавства, слов'янських мов та світової літератури Олена Берестецька, яка зробила підрядковий переклад кожного вірша з болгарської українською мовою. Художню обробку підрядників здійснив член кілійського літоб'єднання імені Валерія Виходцева «Дунайська хвиля» Олександр Вігер. У книгу включено кілька віршів у перекладі Галини Райбедюк, Тетяни Лесіної, Олени Берестецької, Світлани Карлійчук. Книга проілюстрована заслуженим художником України Олександром Кара.

Образ Буджака є одним зі стрижневих символів естетичної рецепції бессарабських болгар, через який вони прагнуть самоідентифікації, усвідомлення і прийняття найважливіших онтологічних маркерів своєї етнічної групи; значущості культурних традицій та їх глибинних смислів; свого місця в парадигмі велика / мала батьківщина, країна / етнос, нація / община тощо. В їхній творчості домінує пейзажна лірика з картинами відкритих степових ландшафтів, дбайливо оброблених працюючими людьми. Позитивний культур-

ний простір рідного краю, який розцвів завдяки невтомній праці переселенців, становлять концепти *пагорб, ріка, сонце, орач, нива, рідний простір, степ, вітер, далечина, шлях*. Іншими суттєвими характеристиками Буджака в ліриці сучасних митців є образи квітучої вишні, Дунаю, ранкових світанків і величного заходу сонця на тлі безкрайнього горизонту, що є невід'ємною ознакою степового простору.

Місцеві ландшафти є хранителями історичної пам'яті бессарабських болгар, у поезії яких часто зринають образи легендарних ханів Кубрата, Аспаруха й ін. В художній рефлексії відбувається сакралізація Північного Причорномор'я як священної землі, пов'язаної з початком формування болгарського етносу. Популяризація героїчної історії протоболгар має освітню і виховну функції, долає онтологічну драму відриву від історичної батьківщини, виправдовує факт переселення й рабську працю перших колоністів.

Болгарські поети Бессарабії маркують істотні етнічні риси локального соціуму, виокремлюючи в менталітеті співвітчизників залишки балканської войовничості та гарячкватості («хайдушко», «горещо») в контексті визнання себе «синами Буджака» (Ніко Стоянов, «Щось від Балкан»). Ліричний герой вірша «Мадарський вершник» цього ж автора вважає знаменитий наскальний пам'ятник Мадара (на якому, ймовірно, зображений болгарський хан Тервел, син Аспаруха) уособленням «болгарського духу», який глибоко впливає на усвідомлення болгарської ідентичності. Константними також виступають заклики зберегти свої етнічні риси: «българин да си остане / и да опази своя род!» (Ніко Стоянов, «Залишайся болгариним») і мову («Болгарська мова» Тодора Стоянова, «Мова моя рідна» Тетяни Танасової-Тодорової, «Материнська мова» Ніко Стоянова; «Рідне слово» Іллі Волкова й ін.).

Феномен етнічної самоідентифікації бессарабських болгар, увиразнений у їх літературному спадку, є прикладом соціальної синергетичної системи, що самоорганізується у відповідь на виклики сучасності, актуалізуючись у Буджаку як точці біфуркації. Культурна пасіонарність розкривається через інтегрування національних міфів, міжкультурний діалог, наявність плюралістичного підходу до оцінки естетичних явищ.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет в особі ректора – проф. Ярослава Кічука, адміністрації вишу й викладачів кафедри загального мовознавства, слов'янських мов та світової літератури щиро вітає Ізмаїльську болгарську громаду імені Святої Софії з 20-річним ювілеєм. Бажаємо невпинно розвиватися та примножувати реалізацію культурних проєктів організації! Упорядники збірки проф. Тетяна Шевчук та болгарист Олена Берестецька висловлюють окрему подяку голові громади пану Миколі Іванову за фінансову підтримку цього видання.

*проф. Тетяна Шевчук,
болгарист Олена Берестецька*

ПЕТРО БУРЛАК-ВОЛКАНОВ

(18.01.1939–03.10.2005) – бессарабський болгарський поет. Народився в селі Бабата (Острівне) Арцизького району Одеської області, Україна. Закінчив педагогічний інститут у м. Тирасполь (Молдова). Працював учителем у болгарських селах Одещини, а пізніше двадцять років в адміністративному апараті Спілки письменників Молдови. Як лідер болгарської громади Молдови «Відродження», активно займався літературною і просвітницькою діяльністю. Засновник літератури бессарабських болгар. Автор збірки віршів «Моя південна рівнина» («Моя южна равнина», 1967; 1992), яка є першим друкованим взірцем літератури болгар Бессарабії у післявоєнний період. Автор 12 збірок, серед яких: «Вірність» («Вярност», 1973); «Далекі джерела» («Далечни извори», 1976); «Монолог землі» («Монолог на земята», 1977), «Рівнодення» («Равноденствие», 1982), «Пісня пагорбів» («Песента на хълмовете», 1988), «Роки» («Години», 1989), «Земля моїх предків» («Земя на моите деди», 1990); «Стара планина» («Стара планина», 1973), «Такий я молодий» («Такъв съм млад», 2004), зокрема збірника прозових оповідань «Подорож до травня» («Пътуване към май», 1981). Публікувався в газетах, журналах, альманахах і антологіях Болгарії. Твори П. Бурлак-Волканова перекладені російською, молдавською, українською мовами. Член Спілки письменників СРСР, Спілки письменників Молдови, Спілки болгарських письменників. Отримав пам'ятну медаль «Іван Вазов» від Державного агентства болгар за кордоном (1995); нагороджений орденом Республіки Болгарія «Мадарський вершник» другого ступеня (2003) за літературно-просвітницьку діяльність та особливий внесок у популяризацію болгарської культури в Молдові та Україні.

МОЯ ЮЖНА РАВНИНА

Мой край любим,
Буджак мой ненагледен.
Под твойта ясна южна синева
аз крачих светло, по зрънца събирах
непетите си трепетни слова.
При теб съм пак. И ниско до земята
като на гост се кланя всеки клас.
И като твоя благородна рожба
във твоите прегръдки идвам аз.
И впивам своя ясен поглед дълго
във твойта бисерна далечина,
и чувам: трактори зад хоризонта
боботят в синята ти тишина.
Високо над земята чучулига
като звънче увиснало звънти;
от песента ѝ златната пшеница
замислено със класове трепти.
Мой край любим, от теб съм очарован,
От теб аз вземам сила и любов.
Дордето жив съм – аз за теб ще пея
във нашия живот прекрасен, нов.

МОЯ ПІВДЕННА РІВНИНА

Мій любий край,
Буджак мій ненаглядний.
Блакить південна кожен день нова.
Я вийшов в степ, збираючи, як зерна,
Ці соромливі трепетні слова.
Стою я поряд. До землі так низько
Вклоняюся тобі, неначе гість.
І ніби вдячна рідная дитина,
В твої обійми упаду колись.
Вдивляється у тебе ясний погляд,
В твою завжди перлинну далечінь,
І чую: трактори за горизонтом
Гудять у синій тиші уночі.
Високо в небі синім жайворонок,
Застигши, ніби дзвоник прошумить;
Від тої пісні золота пшениця
Задумливо колоссями тремтить.
Мій любий край, чаруюся тобою.
Беру від тебе силу і любов.
І доки я живий, тобі співаю,
Щоб це життя було прекрасним знов.

МОИТЕ БЕСАРАБСКИ БЪЛГАРИ

С калпаци агнешки, големи,
със сила в плещите превити,
с ръце попукани, корави,
тъй както тоя чернозем.
Когато сбират те наесен
със радост златната реколта,
устройват сборища в селата,
с агнета и плат червен.
Децата с торбички нови
да коледуват с радост ходят.
На Заговезни палят огън,
с коне ковани се надбягват,
дорде нощта не припълзи.
А зиме на седянки ходят
ергените. Те срамежливо сядат
до своите моми – «кадънки»...
А те подхващат стара песен
и тъжни, мълком се унасят,
и ронят старите сълзи...
Те не забравиха до днеска
на сватба с бъклица да канят,
ни песни стари, ни обреди...
О, не забравиха до днеска
те своя български език.

МОЇ БЕССАРАБСЬКІ БОЛГАРИ

В баранячих шапках, великі,
З міцними зігнутими плечима,
З потрісканими загрубілими руками,
Чорними, ніби земля.
Коли збирають восени
З радістю золотий врожай,
Влаштовують у селах зустрічі,
З ягнятами й червоними хустками.
Дітлахи з новими торбинками
Радо бігають і колядують.
На Масляну палять вогнища,
Змагаються на підкованих конях,
Доки не настане ніч.
А взимку парубки йдуть на посиденьки.
Сором'язливо сідають коло дівчат,
Своїх «щиглиць»...
А ті підхоплять стару пісню,
Тихо й сумно затягують
Та ронять старі сльози...
Вони й сьогодні не забули,
Як звати на весілля з чаркою,
Традиції та обряди...
О, вони і до сьогодні не забули
Свою рідну болгарську мову.

***

Тиха вечер тихо ляга
над премъдрите поля.
Тишината над браздите
своя чист покой разля.

Плува тъничкият месец,
зад хълма блести едва –
като сърп, наточен остро,
жъне звездната трева.

А житата се навеждат,
слушат вятър. И той
размотава пак кълбото
на легендите безброй.

А върбите коленичат
над реката, що пълзи.
И като девойки мият
къдравите си коси.

Тиха вечер тихо ляга
Над крайселските бърда.
Отдалеч с нощта извира
на земята мъдростта.

***

Тихий вечір тихо пада
на премудрії поля.
Тиша снів над борозною,
в чистім спокої земля.

І пливе тоненький місяць,
він за пагорбом блищить –
буде, ніби серп той гострий,
зоряну траву косить.

Жито хилиться додолу,
й вітер слухає. А він
розмотав клубок великий
багатьох легенд, дивин.

Тонкі верби також хилить.
над рікою, що тече –
Як дівчата, миють коси
у воді, що бачить все.

Тихий вечір тихо пада
Та на пагорби села.
Щоби зоряної ночі
мудрість на землі жила.

БЪЛГАРИЯ – МОЯ ВТОРА МАЙКА

Седни, мамо, отново до мене
върху стария дървен креват.
Седни, мамо, и пак разкажи ми
за далечния край непознат.
Много мъничък бях аз тогава,
слушах твоите думи безкрай
за България млада, лазурна,
за далечния пролетен край.
Горди българи наши живели,
дето бяга Марица-река,
и със болка голяма в сърцето
ненавиждали робство, тъга,
...И на другия ден дълго скитах
по баирите във мараня,
и повдигах се дълго на пръсти,
за да видя тази земя...
А години вървяха полека,
натежаваха като плод.
И крилатата дума България
стана песен на моя живот.
Ето днес съм на двайсет години,
зная аз, че не съм там роден...
Втора майка и втора родина ти,
Българийо, стана за мен!

БОЛГАРІЯ – МОЯ ДРУГА ВІТЧИЗНА

Присядь, мамо, знову біля мене,
На стареньке ліжечко сідай.
Розкажи мені, кохана нене,
Про далекий і незнаний край.
Пам'ятаю, як в дитинстві слухав
Нескінченні сповіді про рай,
Про мою Болгарію блакитну,
Про далекий цей весняний край.
Наші гордії болгари жили,
Де шуміла Мариця-ріка,
З превеликим розпачем у серці
Ненавиділи раба в віках.
...Я наступного дня намагався
Навмання на пагорбі в полях,
На вершині, стоячи на пальцях,
вгледіти – де ж та моя земля...
З того часу пролетіли роки,
І плоди принесло сприйняття.
І Болгарії крилата дума
Стала піснею мого життя.
Добре знаю в свої двадцять років,
Що не там народився я...
Друга ти моя вітчизна,
Дорога Болгаріє моя!

ЗОВ ЗА БЪЛГАРИЯ

Край Солун слънцето пак кърваво залязва.
И Бялото море прорязват вик и стон.
– Земята ни, която Омуртаг запазва,
под чий остана небосвод?

Над Пирин планина горят пожари
и Македония потъва в мрак.
– Къде е мойта бащина държава? –
гласът на Симеон ни пита пак.

През Странджа бежанци с деца се мъкнат.
Над Одрин и над Лозенград лъщи кама.
И, вдигнал меч, сам Калоян в тревата тръпне:
– Назад, о братя! Там е нашата земя.

И търсят самуилови войници
земята родна с избодени очи.
А в своя край сред сляпата зорница
фъртуната на кръвнина горчи.

И колко ли борци-юнаци ти откърми,
кой може толкова да възроди?
Захапваха земята ти през кърви,
през всякакви заблуди и беди.

През Добруджа прабългарската чета
препуска на коне и търси богослов.
Кой те разсече отведнъж на две парчета
теб, рожбо Добруджа? Кой чува твоя зов?

А с мъка Аспарух отново възвестява
и еква му гласът околоръст:
– О, челяд българска!
Къде е моята държава?
Останала е само шепа пръст!

И еква глас с прощален зов и клетва
от всеки връх, от всеки дол и храст:
– Държавата тя там, където
сред чужди кости твоите юнаци спят.

ПОКЛИК БОЛГАРІЇ

Висить над Солунню захід кривавий.
І Біле море стогне й кричить.
– Земля, Омуртагом збережена, слава,
Під небом чийм буде жить?

В пожежах гора полихає Пірінська,
І Македонія тоне в пітьмі.
– Де рідна з дитинства держава батьківська?
Глас Сімеона чутно у сні.

З дітьми через Странджу рятуються люди.
Лозенгард і Одрин під мечем.
Піднявши меча, Калоян нас пробудить:
– Верніться, брати! Не втечем.

І Самуїлові війська шукають
Сліпими очима ту ціль.
А в рідному краю, де зорі блукають,
Кривава лютує метіль.

Ти стільки хоробрих синів прокормила.
Хто може таких народить?
Земля у неволі крізь кров проходила,
Крізь лихо і біль кожну мить.

Добруджею мчить праболгарський загін,
Богослова шукаючи знов.
Священна земля із двох половин,
Хто розкроїв тебе? Хто чув твій зов?

Із мукою хан Аспарух сповіщає
Й відлунням слова прозвучать:
– Народе болгарський!
Де наша держава?
Лиш клаптик землі не віднять.

Гримить клич прощальний і клятва на відсіч
На кожній вершині й долині шумлять.
– Держава там, де між скелетів чужинців
хоробрії воїни вічним сном сплять.

ПРЕД ГРОБНИЦАТА НА ХАН КУБРАТ

Край Полтава гробница се извисява:
там лежи духът на българския хан,
а до него конска сбруя пепелява
и стрели, забодени в съдран колчан.

А къде е той? Кой с него се погаври,
та продупчи в гняв косматата му гръд.
Тука за имане половци, хазари
дебнеха из всеки дол, и всеки рът.

От какви ли краища той бе пристигнал
като зов – прабългаринът – хан Кубрат,
че полтавската земя така обикна,
та остана в нея неговият прах.

А къде е челядта му дружна, вярна,
още ли за него тя скърби?
Не търсете конят му: той сам се мярна,
към тревата сочна бегом се отби.

Може би дружината му ей тъдява
се таи сред някой си мъглив завой.
Или Петър Първи славно под Полтава
води там юнаците му вярни в бой.

Може би Кубрат сам сетна сила влива
на войниците пак от славянска рат.
Тая сила тайно скришом се прелива
и събужда винаги в тях дух крилат.

Векове се стапят в пясъчна забрава,
но оставят име, спомен и колан.
И като нетленна памет възсиява
край Полтава българският хан.

ПЕРЕД ГРОБНИЦЕЮ ХАНА КУБРАТА

Під Полтавою гробниця височіє:
Там упокоїв дух болгарський хан,
кінська зброя попеляста вже без дії,
стріли та розірваний колчан.

Де він той? Хто жартував бездарно
і пробив діру в його грудях?
Полювали половці й хазари
поміж пагорбами та в полях.

Із яких країв прийшов зненацька
поклик – праболгарин – хан Кубрат,
Полюбивши землю він полтавську,
Залишив у ній свій прах наш брат.

Де його і друзні, й вірні слуги,
Чи сумують досі? Вірний кінь,
втрачений для зору і для слуху –
у траві високій його тінь.

Може, ще дружина й її слава
Заховалась у млистім краю.
Або Петро Перший під Полтавою
юнаків колись водив в бою.

Може, Кубрат мав силу вдихати
Войовничий дух у слов'янську рать.
І та сила могла помагати
Злі ворожі війська покарать.

В небуття колись підуть століття,
Лиш ім'я на згадку, зброї жар.
В пам'яті назавжди буде жити
Під Полтавою герой болгар.

ТРИФОН ЗАРЕЗАН

Тоя празник идва от лозята.
Те са още в сън дълбок.
Но през хладина в далечината
бавно стапя се тоз зимен срок.

Пък лозата с болка я подрязват.
И горещи капят пак сълзи.
И от тоя зимен хлад пак трябва
тя, лозата, да се размрази.

Капят сълзи, капят от лозата
и се впиват в сухата земя.
А се ширва звучно в необята
песен от далечни времена.

Ти руйно вино! Вино българско!
Пак ни даваш сила и кураж.
Крали Марко, наш ти юначино,
тоя свят обходи го ти дважд.

С бъклица, не с меч и сабя
Беше ти по пътя си огрян.
Като дивна памет и забрава
те закърми Трифон Зарезан.

А хорото спуща се в селцето,
там сред стария мегдан.
Сам го води кръшно и напето
Трифон Зарезан.

Викат, тропат до умора.
Властелин наш, ти си българан!
А отвъд над белите простори
ги очаква Трифон Зарезан.

ТРИФОН ЗАРІЗАН

Із лози пробилось свято це.
І коли ще виноградники всі сплять,
У холодну пору потихеньку
Починає все навколо розтавять.

А лозу вже з болем підрізають.
Знову сльози капають гарячі.
І від того болю холод тане –
Прокидається лоза тремтяча.

Сльози капають і падають навколо,
І зволожена вже вся земля.
І розноситься мелодія віковна –
Пісня із далеку там луна.

Ой, вино болгарське, ти іскристе!
Знову нам даєш ти силу і кураж.
Як король Марко із перемогою,
обійшло весь світ ти, і не раз.

Глечиком, а не мечем і саблею
Путь твій завжди осяян.
Дивну пам'ять, з забуттям помішану,
нам з минулого доносить Трифон Зарізан.

А танок-хорó спускається потроху
На сільський гучний майдан,
Сам веде його велично і без втоми
Трифон Зарізан.

Зично в танці всі вигукують:
Ти володар наш і наш ти болгаран!
Звіддаля над білими просторами
їх чекає Трифон Зарізан.

(У пер. О. Берестецької)

ДАНО...

Дали ще екват родните ни песни
По сватби, по седенки занаяпред?
Дано момите със ергените да тачат,
да не забравят род свой и завет.

Дали земляците ще ме познаят?
Тук ново поколение расте.
Дано да съм съгрял сърца тревожни.
И с доброта да съм като дете.

Дали ще мога след години дълги
да опозная родния си край?
Дано да ме посрещат като спомен.
Сред корена да вратна тук, докрай.

Дали пак чучулиги ще се реят
и под небето дълго ще висят?
Дано да чувам песента им волна
и с тях да бъда песенно крилат.

Дали с тревога дядова в сърцето
ще стискам аз в ръцете шепа пръст?
Дано над ширнати в бял цвят простори
Да вдишвам радостта със пълна гръд.

Дали ще пламвам с българското име
и с него другите с кураж да вдъхновя?
Дано тук да възпявам род и племе
сред китните градини и нивя.

Дали ще помнят древните Балкани,
как мятах взор от Ком до Мусала?
Дано пак от хайдушките чукари
да ме отнасят орлови крила.

Дали мен Тракия и Мизия навреме
ще срещат с повей, с изкласила ръж?
Дано със едри класове в наслада
тук мене да омайват неведнъж.

Дали пък песента ми няма да пресъхне
под тоз буджашки, Аспарухов свод?
Дано тук да пребъдва вековечно,
о моят български, юнашки род.

СПОДІВАЮСЯ...

Чи співатимуть наші пісні
На весіллях колись крізь роки?
Хай дівчата і хай парубки
Бережуть заповіт і свій рід!

Чи згадають мене земляки?
Покоління нове підроста.
Я стурбовані їхні літа
Зігрівав би теплом залюбки.

Чи впізнаю я рідний свій край
Через довгих років сивину?
Я у пам'ять давен зазирну.
Своїх коренів не забувай!

Чи злітатиме за небокрай
Пісня жайворонків, як колись?
Я б летів з ними теж у ту вись.
Гей, злітай моя пісне, злітай!

Із тривогою в серці, старий,
Я триматиму жменю землі.
Як хотілось би знову мені
Радість легко вдихати грудьми.

Хай болгарське родинне ім'я
Надихає нащадків моїх.
Поміж рідних садів і гаїв
В піснях квітне хай ненька моя!

Чи згадають Балкани усе:
Як від Кома й Мусала їх син
Із зелених гайдуцьких вершин,
Мов орел, велич роду несе?

Чи зустрінуть мене хоч на мить
Сонцем втішені Мезія, Фракія?
Тут житів зачаровує магія
І безкрайнього неба блакить.

Моя пісня хай лине з висот
Аспаруховим степом за край!
На буджацьких просторах нехай
Процвітає болгарський народ!

(У пер. Т. Лесіної)

ЗА СЕБЕ СИ

На полето аз се родих.
На полето, на старите черги.
Зная: някога като селяк
там ще легна сред буците черни.

А дордето кръвта ми бие,
ще милея родна та реч.
И ще нося аз горделиво
свойто българско име и чест.

МАЙКА

С торба в ръка. До вежди забрадена.
Със черни дрехи в своя тъжен свят.
Стои самотна в своите поверия.
И тъй е мъдра като тая пръст.
Пред портата застанала кахърна
и своя син очаква от кога.
Подпира се на своята тояжка,
като че ли на своята тъга.

ПРО СЕБЕ

У полях народився я.
У полях. В простирадлах старих.
Знаю: як селянин, колись
ляжу там поміж грудок земних.

А допоки тече в жилах кров,
рідну мову плекатиму я.
І продовжу я гордо носити
Свої честь і болгарське ім'я.

МАТИ

З торбиною в руці. До брів закутана
В чорному одязі в чорних полях.
Стоїть самотня у своїх думках.
Мудра така, ніби рідна земля.
Перед воротами стоїть засмучена,
сина чекає свого звідусіль.
Спирається на свою паличку,
неначе на свій біль.

НАДЕЖДА

И в пролетна река бурлива,
и в буен есенен порой,
и в твоите сънища красиви,
в дъха ти нежен ще съм твой.

И в път далечен сред миражи,
и в кратък като дъх престой,
и в слънце, трепнало от жажда,
ще бъда твой.

И в есенната глъч прощална,
и в неспокойния прибой,
и в тая шума портокалена
ще бъда твой.

И в тая бягаща пъртина,
и в белия от сън покой,
и в звучна като струна рима
ще бъда твой.

Ще бъда твой аз до амина,
ще бъда твой из тоя рай,
където моята родина
ни гали с ведрина на май.

НАДІЯ

І у річці весняній бурхливій,
і в потоці осінніх хвиль,
І в твоїх нічних снах красивих,
і у ніжній душі буду твій.

І в шляху посеред ілюзій,
і у кожній зупинці новій,
і на сонці, з тремтінням у русі,
я буду твій.

І в осінньому співі прощальнім,
і коли не стихає прибії,
і у цій листопадній печалі
я буду твій.

І на цій сніговій стежині,
і у білому спокої мрій,
і в дзвінкій, ніби струни ті, римі
я буду твій.

Буду твій я аж до аміна,
Буду твій, бо для мене це рай,
та земля, де моя батьківщина
ніжить свіжістю травня нехай.

ПОБЕЛЯЛО Е МОЙТО СЕЛЦЕ

Побеляло е мойто селце,
преспи сняг го завиват отколе.
Изхрущи ли от мраз там дръвце,
чак звездите се пукат отгоре.
Пак луната сребристо гори –
ах, вдовица, замръзнало диша.
Пак съм сам.
Пак в душата искри
онзи спомен наш – новогодишен.
Онзи нашенски скъп обичай,
дето в питата слагат парата.
Ще е хубав животът комай,
ако блесне пред теб на софрата.
Вън светът тъй искри и снежи.
И фъртуната пей над комина.
Бяла нощ.
Бяла мъка кръжи
и пилее снежинки игриви.
Знам как мама с трептяща ръка
ще разреже без мен топла питка.
Ще си ида,
ще каже така:
късметлив ще си цяла година.
Бяла нощ,
аз навеждам глава,
тръгвам сам. А снежи надалече.
И по дирите хорски вървя
късметлив...
И на път все обречен.

ПОБІЛІЛО МОЄ СЕЛО

Побіліло маленьке село,
Сніг наметами скупчивсь відколи.
Від морозу хрустить деревце,
Й наче зорі вгорі небо колють.

Знову місяць сріблом аж горить –
Що в душі там у нього щемить?
Знову сам. А у грудях іскрить
Новорічний далекий той спогад.

Звичай той, що любили ми всі,
Як монетку у хліб запікали.
Ніби збудеться все у житті,
Як знайдеш її блиск величавий.

Світ навколо іскрить і сніжить.
Й завірюха на дворі співає.
Біла ніч. Біла туга кружить
І мереживом тонким лягає.

Знаю, мама розріже той хліб,
Щоб на кожного з всіх нас хватило,
Як піду, вона скаже у слід:
Цілий рік вдачу матимеш, сину.

Біла ніч. Я схилившись іду
В самоті по слідах запорошених.
У житті, знаю, вдачу знайду,
Бо на путь вже давно я приречений.

(У пер. О. Берестецької)

НИКО СТОЯНОВ

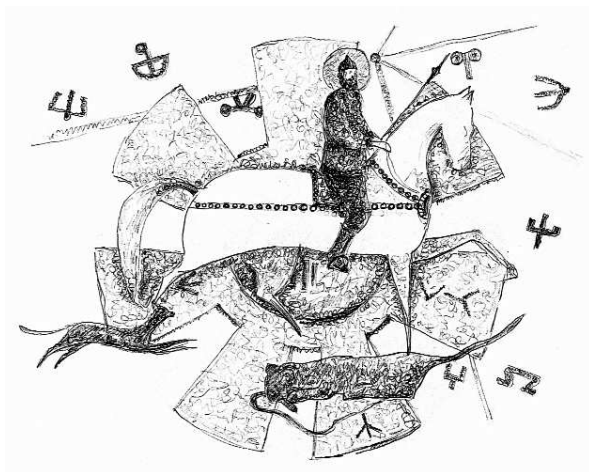
народився 9 січня 1947 року в бессарабському болгарському селі Нова Іванівка Одеської області. Вивчав російську та українську філологію в Харківському державному університеті. З 1988 року – засновник і головний редактор першої після Другої світової війни болгарськомовної газети в Бессарабії «Рідне слово». Член Спілки письменників Росії, Спілки письменників Молдови, Спілки болгарських письменників. Член Спілки журналістів Молдови. Заслужений діяч мистецтв Молдови (1995). Автор збірок віршів «Привіт» («Здравейте», 1976), «Спасибі» («Благодаря», 1979), «Від болю святого» («От болка свята», 1983), «Дві любові – одна кохана» («Две обичи – една любима», 1987), а також збірки вибраних поезій «Я – болгарин» (1999) та «З Вітчизни – на Батьківщину» (2001). Автор-сценарист документальних фільмів, зокрема, про бессарабських болгар «В степах зелених Буджака...» (1982). Перекладач з російської, української та молдавської мов. Поезія Н. Стоянова перекладається російською, українською, молдавською, естонською, вірменською, азербайджанською, турецькою, угорською мовами.

МАДАРСКИЯТ КОННИК

Носят се през паметта
вековете вихрогонни...
Над скалата, над света
литнал – Каменният конник.
Той е българският дух,
в бъдещето устремен,
тръгнал чак от Аспарух,
бие днес копита в мен...

МАДАРСЬКИЙ ВЕРШНИК

Несутся через пам'ять
віки вихором прийдешнім.
Над скелею, світами
Летить – кам'яний вершник.
Це є болгарський дух,
Прямує він у новий день,
Який почав ще Аспарух.
Й копитом б'є щодень.

ЗАВИНАГИ

*«Родино моя, майчице мила...»
Пеньо Пенев*

Ах, залезът неповторим
над хоризонтите далечни!
И вие, утринни зари,
завинаги сте с мене вече.
Нима тоз, що ви е видял
и чул ви е, ще ви забрави?
Аз този вишнев облак бял
в града ви го донесох право.
И тоз над Дунава порой,
над езерцето – хрусталака
и люляковият прибор –
една картина от Буджака...
Ти цяла си у мен, в кръвта.
Пил съм те с майчиното мляко...
Родино Малка! На света
навеки с теб съм свързан, майко!

НАЗАВЖДИ

«Вітчизно моя, мамо мила...»

Пеньо Пенєв

Ах, заходе неповторний,
Аж за горизонтом ти!
І світанок мій ранковий –
Ви зі мною назавжди.
Хіба є такий, хто бачив,
чув і зміг забути вас?
Білі хмари, вишні наче,
саме тут я без прикрас.
Наш Дунай, обов'язково
Із кущами над ставком
І його прибіій бузковий –
Зветься край цей Буджаком.
Ти весь у мені, у крові.
З молоком тебе впивати...
Мала Батьківщино! Знову
Назавжди з тобою, мати!

ОТ БУДЖАКА ДО БЪЛГАРИЯ

Събуди ме, ветре, ведър, сух,
Та да минем, ветре, пак
Ний по дирите на Аспарух,
Тръгнали от древния Буджак.

Да преминем Дунава широк –
Да се спрем навръх Балкана,
Гдето нявга, като скулест бог,
Гордо бе застанал хана...

Дни, години, векове,
Като шумата изгарят...
Оттогава и оттам
Началото си взе БЪЛГАРИЯ...

ВІД БУДЖАКА ДО БОЛГАРІЇ

Розбуди мене, безтурботний суховіє,
Давай, вітре, підемо у шлях
Дорогами Аспаруха до надії,
Що починає давній наш Буджак.

Перейдемо широкий Дунай –
Підіймемося до Балкан,
Де колись, як скуластий бог, знай,
Гордо стояв там наш хан.

Дні, роки, століття,
Відійшли у небуття...
Відтоді й ізвідти
Виникла БОЛГАРІЯ...

ОТЛИТАТ ЖЕРАВИТЕ

Напускат тоя сладък земен плен –
отлитат тихо жеравите вече...
Над покривите ниски и над мен,
над прага ни, над тази синя вечер
уюта им виси усамотен.

Отлитат тихо жеравите днес,
понесли топлината на земята
с надеждите-крила над тоя лес.
Разкъсали бръшляна на тъгата,
отлитат тихо жеравите днес...

И нека дъждовете остри стинат
и брулят – до сърцето стигат чак,
те в своята решителност са силни.
Отлитат тихо жеравите пак,
понесли топлина в небето синьо.

Уюта им виси усамотен
над прага ни, над тази синя вечер
над покривите ниски и над мен –
отлитат тихо жеравите вече –
напускат тоя сладък земен плен...

ВІДЛІТАЮТЬ ЖУРАВЛІ

Земний полон солодкий залишають,
Тихенько відлітають журавлі.
Над моїм дахом низько пропливають,
Вклоняючись до рідної землі,
І синій вечір в небі колисають.

Сьогодні журавлі вже відлітають,
Несуть з собою ген тепло земне.
І крилами-надією махають,
Прощання журавлине те сумне.
Ключем вони тихенько відлітають.

Нехай дощі холодні заливають
І хлещуть, аж до серця дістають.
Як гострі голки, краплі застигають.
А журавлі тепло своє несуть.
І клином в небі синьому зникають.

Лиш затишок самотньо зависає,
Синіє над дахами угорі.
Понад порогом вечір пропливає.
Летять у вирій тихо журавлі.
Земний полон солодкий залишають.

(У пер. Т. Лесіної)

НЕЩО ОТ БАЛКАНА

акростих

*На моите сънародници –
бесарабските българи*

Ний дойдохме навреме
И полека издигнахме ръст
Край степта обгорена –
От степта, от буджашката пръст.

Синове сме на тази
Топла, южно-равнинна страна,
От която ще пазим
Ясен поглед и обич една;
Но в гърдите ни нещо
От Балкана остана –
Все хайдушко, горещо...

НЕЧАКАН ПЪТ

На Георги Малашевски

Облаци на Витоша почиват –
като упрек слиза тишина
и в нощта потъвам доверчиво,
пак като в прегръдка на жена.
Влаковете бързат все нататък –
ехото на моите деди
носят от Балкана към Буджака.
А над мен – високите звезди
тръпнат мълком в сънната забрава...
Вижда се, объркан е светът:
моите приятели остават –
мен ме чака път – нечакан път...

ДЕЩО ВІД БАЛКАН

акровірш

*Моїм співвітчизникам –
бессарабським болгарам*

Наш народ колись тут з'явився
І легенько піднявся на ноги свої,
Коло степу жаркого лишився –
О, буджацькі простори мої.

Сини ми цієї землі –
Теплої, південної рівнини,
Од чужої бережем хули
Ясний погляд, сповнений любові до країни.
Наші груди лишили в собі
Од Балкан до новітньої днини –
Все нестримне, гаряче в своїй боротьбі...

ШЛЯХ СПОДІВАНЬ

Георгію Малашевському

Хмари на Вітоші спочивають,
Як докір панує тиша у снах.
В ночі довірливо поринаю,
Як у жіночих лагідних руках.
Потяги повільний біг прискорять –
І відлуння предків, як птахи.
Від Балкан до Буджака приносять.
Наді мною – високі зірки
миготять у соннім забутті...
бачу світ, що сповнений плутань:
Мої друзі десь на перепутті –
А я рушив шляхом сподівань...

БЪЛГАРИН ДА СИ ОСТАНЕ

«И все тъй българи ще бъдем!...»

Андрей Германов

Бих, може би, проклетел отдавна,
и оня век, и оня ден,
когато прадядо ми бавно
повдигнал своя бял остен.

Когато тръгна, заскрибуца,
през буците от рът на рът,
с дечица пълната каруца –
печална песен – в дълъг път.

Проклетел бих неговото име,
ако бях днес уверен аз,
че щеше иначе да ме има,
да мога да говоря с вас.

Напуснал свидните Балкани
не за да търси лек живот,
а българин да си остане
и да опази своя род!

ЗАЛИШИТИСЯ БОЛГАРИНОМ

«Болгарами залишимося!...»

Андрій Германов

Колись би я, мабуть, прокляв,
І день, і рік той давнішній,
Коли прадід мій залишав
Назавжди землю свою рідну.

Коли скрежечучи поїхав
Канавами, що на путях,
з дітьми і піснею сумною –
попереду був довгий шлях.

Прокляв би я його ім'я,
Якби ж майбутнє було іншим,
І мав би змогу звіддаля
Я говорити з вами віршем.

Полишив назавжди Балкани
Не за легким життям в погоні –
Болгарином щоб бути завжди
І рід свій врятувать з неволі!

(У пер. О. Берестецької)

ВЯРВАМ

Тече през моето селце
Киргиш-Китай – една рекичка.
Тече през моето сърце
и помни много,
вижда всичко.

През май овошките цъфтят:
бял облак – цялата градина.
Наесен –
в бъчвите искрят
слънцата летни – бяло вино.

Расте селцето.
Всеки ден
тук нова къща се издига
И вече нова покрай мен
шуми – играят дечурлига.

И нека,
нека да цъфтят
градините над таз рекичка.
И нека здрави да растат
това момче, това момиче.

И зная,
Зная, вярвам аз:
ще се събудят утре заран,
ще станат също като нас –
каменоделци и зидари.

Ще станат учен и войник,
ще помнят дядовата слава
и своя
български език
те никога не ще забравят.

ВІРЮ

Тече через моє село
Киргиш-Китай – маленька річка.
Тече крізь серце джерело,
Багато пам'ятає
й бачить звично.

Сади у травні розцвітуть:
Як біла хмарка – дерева плодови.
А восени –
В бочках іскру дають
всі сонця літа – біле вино нове.

Росте село
Моє щоденно.
Тут нова хата постає.
І вже нова, і біля мене
Шумить вона – і діти грають.

Нехай,
нехай цвітуть
сади над річкою донині.
Нехай здоровими ростуть
Оцей хлопчак, оця дівчина.

І знаю,
Вірю в добру путь,
Прокинувшись назавтра рано,
Шляхами нашими підуть
І будувать майбутнє стануть.

Майбутні вчені, вояки
Хранити славу діда будуть.
Болгарську
Мову навіки
Збережуть люди й не забудуть.

МАТЕРЕН ЕЗИК

*На дъщерите ми –
Елена и Татяна*

Степта, лозята, всеки корен
И този пролетен порой,
И гръмотевици, и хора
Пред извора се свеждат твой.

С небето нощно ще говоря,
и със звездичките безброй –
като подкрепа и опора,
навряд е с мен езикът мой.

Език предвечен на дедите, –
във всяка твоя дума-щрих
сияят слънчево лъчите,

на мама топлят ме очите...
Щастлив съм: първият ми стих
Тук с него закипи в гърдите!

МАМИНА МОВА

*Моїм донькам –
Олені і Тетяні*

Степи, лоза і кожен корінь
Й весняне розлиття води,
І блискавки, і люди скоро
До мови будуть йти завжди.

Вночі із небом буду довго,
з зірками говорити я –
Моя опора й допомога
зі мною мова скрізь моя.

Вічна мова дідів знову лине, –
В кожному слові твоїм, ніби штрих,
сяє сонячне проміння,

погляд матері гріє донині...
Щасливий я, перший з віршів моїх
відбиває болгарське коріння.

***

Първи сняг...
Такъв бял!
Такъв чист
и ведър!
Някой – песен запял.
Някой – стихнал го гледа...
Първи сняг.
А мен ме е страх.
Мен ме плаши той,
мамо!
Ето зима дойде,
а пък тебе
те няма...
Беше юни –
тих ден.
Ти напусна ни,
мамо.
Много мъничък бях
и не знаех тогава –
първи сняг,
такъв бял,
а светът –
опустял.

***

Перший сніг...
Такий білий!
Такий чистий
і свіжий!
Хтось – пісню заспівав.
Хтось – милується ним...
Перший сніг.
А мене охопив страх.
Мене він лякає,
мамо!..
Ось зима прийшла,
а тебе
немає...
Червень був –
Тихий день.
Ти залишила нас,
мамо.
Дуже маленький я був
і тоді я не знав –
перший сніг,
такий білий,
а світ –
опустів.

ТОДОР СТОЯНОВ

народився 4.11.1957 р. у селі Нова Іванівка Арцизького району Одеської області. Вивчав англійську філологію в Кишинівському державному університеті. Працював учителем і журналістом. Автор збірок «Акварелі» («Акварели», 1991), «Роздуми» («Размисъл», 1995), «Нариси» («Щрихи», 1997), які були сприйняті із захопленням. Читачів приваблювала проста і ясна авторська інтерпретація актуальних проблем, які хвилювали бессарабських болгар у 1990-ті роки, – період активного усвідомлення своєї національної субетнічної ідентичності: про роль у житті й важливість знання болгарської мови, рефлексії щодо краси природи рідного краю; правильного і невибагливого способу життя бессарабських болгар; певного занепаду сільського побуту; долю самотніх літніх людей; покинутих будинків та храмів. Член Співки письменників Болгарії та Молдови. Вірші перекладено російською мовою.

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

О, родният ми
български език!
Ти идеш
от мъгливата
прадревност.
Сега си с мен,
и всеки миг
усещам аз
най-святата
ти верност.
Ти ме подкрепяш
в труден час
и вдъхваш
сила в мен,
живот и вяра.
Чрез твоята музика
постигам аз
хармония,
и красота,
и мяра.
Пред тебе
коленича пак
смирено,
и като капчица
от тази
твоя
благост
поднасям днес
едно
стихотворение,
изпълнен
с благодарна
светла радост.

БОЛГАРСЬКА МОВА

О, рідна моя
болгарська мова!
Ти походиш
із сивої
давнини.
Ти завжди зі мною,
і кожної миті
я засвідчую
найсвятішу
вірність тобі.
Ти мене підтримуєш
в скрутну годину
і вселяєш
в мене силу,
життя і віру.
Через твою музику
я осягаю
гармонію,
красу
та міру.
Перед тобою
схиляю коліна
смирено,
і, як краплину
від тієї
твої
благодаті,
підношу наразі
цей
вірш,
сповнений
вдячної
світлої радості.

ПЪТЯТ

Този път води към селото,
към бялата къщичка,
която все още ме помни
като дете. Тогава...
Да, тогава пътят
изглеждаше широк,
дълъг и безкраен,
и най-силното ми желание
беше да го измина докрая,
да видя къде той свършва...
Днес аз широко крача
из изоставения тесен и неравен
междуселски път,
и за съжаление вече знам
къде той свършва...

***

Ах, облаци, облаци снежни,
летящи небесни коли!
Във синята вис безбрежна
пътувате вечно сами.
Измислени образи крехки –
към полет призивни мечти.
Ту в дъжд се превръщате рехав,
ту губите своите черти...
Ах, рейте се там над простора –
вий нямате друг занаят.
А долу – живеят си хора –
те само на сън летят.

ДОРОГА

Ця дорога веде до села,
до білого будиночка,
який все ще мене пам'ятає
дитиною. Тоді...
якою ж здавалась тоді
дорога широкою,
довгою й безкрайньою,
а найсильніше моє бажання
було пройти її до кінця,
побачити, де вона закінчується...
Сьогодні я впевнено крокую
тісним і вибоїстим через занепад
сільським шляхом,
з жалем усвідомлюючи,
де він закінчується...

***

Ах, хмари, ці хмари снігові,
летять, як вози у пільмі!
У синій вишині чудовій
Пливуть вони вічно самі.
Придумані образи крихкі –
Ви кличете мрії тії.
Чи в дощ перетворитесь тихий,
чи губите риси свої...
Блукайте собі на просторі –
Немає чого вам робить.
А внизу – живуть люди добрі –
До вас тільки в снах їм летіть.

НЕБЕТО НА ДЕТСТВОТО

Ах, какво беше
небето на детството!..
Бездънно синьо,
напоено с топлината
на лятото и с дъх
на узряла пшеница...
В полето е тихо.
Ветрецьт слаб
леко люлее
вълните на жълтото
житено море.
По дланта ми
пълзи
божа кравица.
Тя стига
върха
на показалеца ми
и бавно отлита
към далечния
приказан хоризонт,
където се спират
за кратка почивка
суетливите облаци.
Ние вървим с татко.
Той разтрива
в дланите си
житен клас –
и ето в шепата ми
летят
топлите зрънца...
– Може ли да се яде? – питам.
– Може, това е жито.
От него пекат хляб.
Аз дъвча
житени
зрънца,
щапам бос
по топлата
земя
и зная, че утре
пак ме чака
слънчев ден...

НЕБО У ДИТИНСТВИ

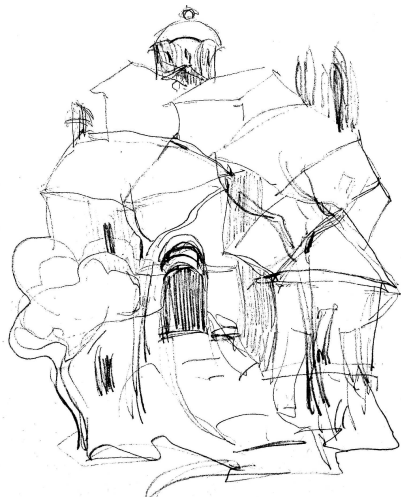
Ах, яке було
небо в дитинстві!..
Безмежно синє,
Наповнене теплом
Літа і запахом
дозрілої пшениці...
У полі тихо.
Легкий вітерець
слабо колише
хвилі жовтого
житнього моря.
По долоні моїй
повзе
божа корівка.
Вона добирається
до кінчика
мого пальця
і повільно відлітає
на далекий
казковий горизонт,
де зупиняються
на короткий відпочинок
метушливі хмарки.
Ми йдемо з татком.
Він розтирає
у своїх долонях
житній колосок –
і ось у долоню мою
летять
теплі зернятка...
– Можна їх їсти? – питаю.
– Можна, це жито.
З нього хліб печуть.
Я жую
житні
зернятка,
Шльопаю босоніж
по теплій
землі
і знаю, що завтра
знов мене чекає
сонячний день...

СТАРАТА ЧЕРКВА

Ах, удари пак камбаните!
Раждат се звуци и мрат...
Леко докосвам със дланите
хладна стоманена плът.
Нейде във смътното минало някому,
като на нас,
все тез камбани са кимали,
пееха с същия глас...
А пък когато и ние с теб
станем трева и листа,
ще огласяват пак тази степ
звучите на вечността...

СТАРА ЦЕРКВА

Ах, ударили дзвони!
Народжується й вмирає звук.
Легко торкаються знову
Холодне залізо й тепло рук.
Десь у далекому минулому комусь,
таким, як ми самі,
Оці всі дзвони кивали,
Співали ті ж пісні...
Коли і з тобою ми
станемо листям і травою,
почуємо у цьому степу в пітьмі
звуки вічності й спокою...

***

Бих искал
да ти подаря
целия свят
със всичките му
приказни
и най-красиви
неща...
Но аз съм
обикновен
човек,
и затова
нося ти
в шепата си
и опазвам
от вятъра
трепета
на любовта –
най-скъпото ми
съкровище
на света.

***

Хотів би я
Тобі подарувати
Цілий світ
з усіма його
казковими
і найгарнішими
речами...
Але ж я
звичайна
людина,
і тому
приношу тобі
у долоні своїй
і закриваю
від вітру
тремтіння
кохання –
найдорожчий мій
скарб
у всім світі.

***

Дядова цигулка,
разпъната на стената,
виси като нам укор,
че аз не станах музикант...
Струните й
пазят спомените на дядо –
болки и радости
на отлетелите години...
Аз помня звуците,
в мен дишат звуците,
живеят звуците
на трепетна и вечна красота,
която
се нарича
МУЗИКА.

***

Дідова скрипка,
розіп'ята на стіні,
висить як докір нам,
що я не став музикою...
Її струни
Зберігають пам'ять про діда –
Біль і радість
Минулих років...
Я пам'ятаю звуки,
в мені дихають звуки,
живуть звуки
тремтячої і вічної краси,
яка
зветься
МУЗИКА.

КОКИЧЕТА

Всеки път ви срещам със вълнение,
капчици неземна красота!
Приказни, небесни отражения –
Първите следи на пролетта.

Ставам кротко аз на коленете си,
тук със шепот трябва, не на глас –
Цъфнаха кокичета, и сещам се,
Първото си чувство спомням аз.

ПРОЛІСКИ

Кожного разу із хвилюванням
Дивлюсь на краплі неземної краси!
Казкові, небесні віддзеркалювання –
перші сліди весни.

Стаю тихенько на коліна,
Пошепки треба, а не голосно тут –
Проліски розквітли, пригадаю нині,
Перші почуття пам'ять знайдуть.

ПРОЛЕТ

Отново
вишните цъфтят,
и въздухът
опиянява
сладко.
Две лястовици
радостно сноват
и мъкнат
за гнездото
сламки.
Небето
от синевина
изплита
люлякови преди,
И мен
препълва светлина –
Днес
просто
тебе срещнах...

ВЕСНА

Знову
вишні цвітуть
і повітря
п'янить
солодко.
Дві ластівки
радісно летять
і носять
для гнізда
соломку.
Небо
із синяви
сплітає
нитку із бузку,
І мене
переповняє світло –
Сьогодні
Просто
я зустрів тебе...

ГЕОРГІЙ БАРБАРОВ

народився 5 вересня 1955 року в селі Кортен Тараклійського району. Поет, прозаїк, пародист, афорист, епіграміст. Після проходження служби в лавах Радянської армії (технік літака) закінчив факультет журналістики Кишинівського державного університету. Працював гідом-перекладачем у Бюро молодіжного міжнародного туризму «Супутник» (болгарська мова), консультантом з болгарської літератури у Спілці письменників Молдови. З 1993 року по теперішній час – редактор болгарськомовної передачі «Мегдан» у компанії «Телерадіо Молдова». Дебютував у періодичній пресі школярем. Перша книга віршів «Розбуджена тиша» («Събудена тишина») вийшла в 1987 році, за якою послідували «Продовження буднів» («Продължения на делниците»), «Плът днів моїх – ти» («Плът на делниците – ти»), «Плът твоєї радості» («Плът на радостта ти»), «В тіні Мацуо Басьо (тривірші)», («В сянката на Мацуо Башо (тристишия)»), «Реальність зі снів моїх» («Реалност от сънищата ми»), «Була й неділя» («Било е и неделя»), «Жива вода» («Жива вода»), «Настрої» («Настроения»). Автор гумористичних збірок: афоризмів «Барбаризми» («Барбаризми»), «Відстояні барбаризми» («Избистрени барбаризми»), епіграм «Істерика за Америкою» («Истерика за Америка»), «Наука мовчати» («Наука да мълчиш»), пародій «Барбаризки» («Барбаризки»). Автор книг для дітей «Роки радості» («Годинки на радостта»), «Соняшна Даринка» («Слънчева Дарина»). Твори Георгія Барбарова перекладені румунською, російською, українською, угорською, англійською, французькою, гагаузькою мовами. Член Спілки письменників Молдови, Спілки незалежних болгарських письменників, Спілки болгарських письменників (Болгарія). Нагороджений премією видавничого дому «Спрага» (Болгарія) за вагомий внесок у розвиток болгарської культури (1998). Удостоєний Почесного знака Президента Болгарії за зміцнення зв'язків між Молдовою і Болгарією. Заслужений діяч Республіки Молдова. Живе у Кишиневі.

БУДЖАК

Хълмове.
Реки.
Градини и
лозя.
Слънцето, весело претъркулило се,
не може да стигне орача
в полето.

ПРЕСЕЛНИЦИ

*На Олга Барбаров,
посланик на Уругвай в България*

Някога биле деца на земята си.
Сега са камъни на чуждите гробища.
Сега са облаци в чуждите небеса.
Сега са ангели в далечните църкви.
Откривали дълги години
пътечки към слънцето
не за себе си – за нас.
И ние, свикнали да бъдем
чужди навред,
не забравяме да благодарим
прадедите си за тези мъки.

БУДЖАК

Пагорби.
Ріки.
Сади і
Лоза.
Сонце, у веселому бігу,
не може наздогнати орача
в полі.

ПЕРЕСЕЛЕНЦІ

*Ользі Барбаров,
послу Уругваю в Болгарії*

Колись ви були дітьми цієї землі.
Зараз ви – каміння на чужих могилах.
Зараз ви – хмари в чужих небесах.
Зараз ви – янголи в далеких церквах.
Ви довгі роки відкривали
стежинки до сонця
і не для себе – для нас.
Ми звикли чужинцями
бути повсюди,
не забуваєм подякувати
своїм прадідам за ці муки.

СЛЪНЧЕВО УТРО

Простира степта
слънчеви тъкани.
Окачват дантели
на облачетата птиците.
И тишината е такава,
че се чува
как отлитат сънищата.

ВЪЗКРЕСЕН МИГ

Зимата бърза над селото
студен покой да окачи!
А снегът с никого не желае
да сподели безкрайните простори!
Разслабени са пътищата,
а още по-вярно изгубени...
Звездите до прозореца ми
шепнат си нещо тайнствено,
и само кучето изрядко ги прекъсва –
плаши ги виелицата.
Не бърза утрото
да вдигне селото
от топлите легла.
Въздиша тежко виелицата...
«Ей, българче, време е за училище...»
И нахлуват все повече звуци,
а споменът не се отдалечава,
а става все по-ясен...

СОНЯЧНИЙ РАНОК

Розстилає степ
сонячні тканини.
Розвішують мережива
на хмарах птахи.
І тиша тут така,
що чутно,
як відлітають сні.

ЗГАДКА

Зима спішить розвісити
холодний спокій над селом!
А сніг ні з ким не хоче
розділити безкрайні простори!
Розбиті дороги,
А вірніше, загублені...
Зірки біля мого вікна
Шепочуть таємниче щось,
І тільки пес подеколи перебиває їх –
Лякає їх заметіль.
Не поспішає ранок
Село підняти
З теплих ліжок.
Дихає важко заметіль...
«Ей, болгарче, час вже до школи...».
Й усе більше з'являється звуків,
а спогад не віддаляється,
а стає все яснішим...

ОТДАЛЕЧАВАНЕ

Все по-рядко мама хляб пече...
Огладняваме ние за хляб,
замесен с майчинска топлина.
Заглеждат се тежките й години
в овехтялото огледало –
необратим е светът единствен...
Все по-малко пиленца отглежда
мама напролет.
Все по-дълга пътека
към утрото води.
И често пъти до късно
гори лампата на спомените
в селката къща –
синовете си очаква, внуците...
Все по-рядко мама хляб пече...

ТИШИНА ЗИМНА

Снегът повива в пелени
пътища студени.
Конете гледат
все по-страхливо
онемялата степ –
безпътица.
Мъчи се над всяка капка
светлина и топлина
слънцето.
И към тебе летят
две стрели –
следите самотни
на мойта шейна.
Ще достигнат ли до тебе,
майко?

РОЗЛУЧЕНІ

Все рідше мама хліб пече.
А ми сумуємо, як діти,
За хлібом із теплом очей,
Любов'ю матері зігрітим.

Із дзеркала тяжкі роки
На маму дивляться суворо.
Не чути вже швидких кроків,
Минає молодість так скоро.

Все менше навесні курчат
Вирощує рідненька ненька.
Доріжка, що веде у сад,
Щоранку вже стає довженька.

І лампа спогадів горить
Частіше на віконці хати.
І буде мама кожну мить
Онуків і синів чекати.

Все рідше мама хліб пече...
І спогадів ріка тече...

(У пер. Т. Лесіної)

ЗИМОВА ТИША

Сніг повиває у пелені
Дороги холодні.
Дивляться коні
так боязливо
занімілий степ –
бездоріжжя.
Мучиться над кожною краплиною
світла і тепла
сонце.
І до тебе летять
дві стріли –
самотні сліди моїх саней.
Чи дістануть до тебе,
мамо?

НОЩНО ВРЕМЕ

Луна, която разкъсва
тъканта на мрака.
Вятър, прецеден
през стъкла и светлина.
Изгубеният сън –
безпомощно божество –
шушне нещо топло
на изстиналите сънища.

ЗИМА

Обичам бялото тяло на зимата.
Виканите стихове от есента
замръзват и падат в мекия сняг.
Разбирам, че студа ще ме скове
и затова почвам да правя бележки
върху бялата кожа на снега:
– Аз те...
Не, решително не мога
да загася безумната тревога,
да викна:
– Стига!
Сърцето мъничко, пребито, трепти...
Студ...
Любов голяма и напълно детска.
Ах, спомних...
И засмях се.
Една разходка сред топли спомени
по стари рани със призрачен белег.
Времето лекува дните
и мен в тях.
Остават само шишенца от лекарства:
Лед.
Вятър.
Студено е.

НІЧНА ПОРА

Місяць, що розриває
тканину мороку.
Вітер, що проціджений
крізь скло і світло.
Загублений сон –
безпомічне божество –
Шепотить щось тепле
Захололим снам.

ЗИМА

Люблю біле тіло зими.
Звані вірші з осені
Змерзають і падають у м'який сніг.
Я розумію, що холод мене скує
І тому починаю робити нотатки
на сніжній білій шкірі
– Я тебе...
Ні, в жодному разі не можу
згасити божевільну тривогу,
Щоб крикнути:
– Достатньо!
Серце маленьке, розбите, тремтить...
Холод...
Кохання велике і цілком дитяче.
Ах, згадав...
І розсміявся.
Прогулянка у теплих спогадах
по старих ранах з непомітним шрамом.
Час лікує дні
й мене в них.
Залишаються тільки від ліків склянки.
Лід.
Вітер.
І холодно.

РОДИНА

На Елислав Иванов

Тя дишаше с моето сърце.
Тя се оглеждаше в спомените ми.
Харесваше ѝ да ме води за ръка
към Балканите и да ме пръска
с памтивекова вода от Марица.
Тя ми пълнеше джобовете
със светулки
и навлизаше в сънищата ми
с развяни байраци от върха на Шипка.
Тя беше моето «аз».
А сега...
Губя властта да ѝ бъда послушен.
И търпението, че ще ме повика
обратно, отстъпва.
Утешавам се – търпи.
Търпя – надявам се.
И не ми се обръща езика
да виня някого.
И само един Господ знае
чии деца сме и колко Родини
още имаме
да губим завинаги.

БАТЬКІВЩИНА

Єлиславу Іванову

Вона дихала з моїм серцем.
Вона озиралася в мої спогадах.
Їй подобалось водити мене за руку
до Балкан та поливати мене
споконвічною водою Мариці.
Вона наповнювала мої кишені
світлячками
і приходила у мої сни
розгорнутими стягами з гори Шипки.
Вона була моїм «я».
А зараз...
Втрачаю владу їй бути покірним.
І терпіння, що мене покличе
назад, відступає.
Втішаюся – терпять.
Терплю – надіюсь.
І в мене не повертається язик
винуватити когось.
І тільки один Господь знає,
чий ми діти і скільки Батьківщин
у нас ще буде,
щоб ми їх загубили.

ТАНЯ ТАНАСОВА-ТОДОРОВА

народилася 19.06.1963 р. в селі Валя Пержей Чадир-Лунгського району, Молдова. Закінчила відділення журналістики Кишинівського державного університету та аспірантуру університету «Св. св. Кирило та Методій» у м. Велико-Тирново (Болгарія). Працювала журналістом у газеті «Рідне слово» (Кишинів, Молдова) та редактором вісника «Камбана» (Болград, Україна). Автор збірок «Це я» («Това съм аз», 1990), «Ніжне листя» («Нежни листа», 1994), «Політ від Онгла» («Полет от Онгъла», 1999), «Вподобаш мене потім» («Ще ме харесаш после», 2004). Авторка

коротких оповідань, що публікуються в альманахах. У співавторстві з І. Господиновим підготувала методичний посібник для вчителів болгарської мови «Як користуватися букварем» («Как да ползваме буквара», 1994). З 1995 р. живе у м. Стара Загора, Болгарія.

ЗДРАВЕЙ, БОЛГРАД!

Здравей, Болград, здравей! Отново
съм в твоята прегръдка аз.
И сякаш всичко пак е ново,
но чувам същият ти глас.
По твойте улици широки
пак се разхожда слънчев ден,
а твоите очи дълбоки
веднага ме превзеха в плен.
И нищо ново, нищо старо.
Пак ще отида на Ялпук:
вълните вятърът докарва
все откъм юг, все откъм юг...

ДОБРИДЕНЬ, БОЛГРАДЕ!

Болграде мій, добридень! Знову
В обіймах рідних я твоїх.
І начебто усе тут нове,
Ти голос свій усе ж зберіг.
На вулицях твоїх широких
Мандрує повний сонця день,
А у очах таких глибоких—
В полоні я твоїх пісень.
І ні старого, ні нового...
Душею лину на Ялпук:
Де хвилі з півдня вітер котить,
А з ним доносить рідний дух.
(У пер. Г. Райбедюк)

НИЕ СМЕ ОТ БУДЖАШКАТА СТЕП

Дошле сме ний на този свят от тук,
от тази степ гореща и пустинна.
Дошле сме ний на този свят от юг.
Защо сърцето ми трепти и стине?

Магарешки бодил и суха пръст,
безименна пресъхнала рекичка.
Прегръщам те, салкъме тънкокръст!
Целувам те, останала чешмичка!

От нашите сърца попива тук,
във тази степ сурова и свещена
най-нежен трепет, мелодичен звук.
...Цъфти степта – за втори път родена!

ДАНО

Чуждинка съм в моята България.
Отечество да имаш, също е лотария.
Вие, прадеди, когато сте я напусkali,
нали сте искали, нали сте допусkali,
че ще се връщате, че ще се връщаме...
Същите сънища ние прегръщаме.
Баба ми – Дунава в черги втъкала,
български песни със сълзи е пяла.
Кръвта си запазихте в пуста чужбина,
за да сме българи, да сме роднина.
Защо не заръчахте да не ни питат –
защо сме днес тук, защо скитаме?
Ако няма история написана, свята,
може би помнят небето, земята?
Дано ме познае дъб стогодишен!
Дано ме закриля и тук Всевишният!

МИ З БУДЖАЦЬКОГО СТЕПУ

Ми з любов'ю прийшли у цей світ
Із гарячих пустельних степів.
З півдня стелиться рідний наш слід,
Але в серці чому сумний спів?

Сухі землі, навколо – бур'ян,
Безіменна засохла ріка.
Обіймаю акації стан
І криницю, забуту в роках.

Наших щирих сердець джерело
Окроплює священний цей край.
Ніжним звуком в душі проросло:
Розквітай, рідний степ, розквітай!

(У пер. Т. Лесіної)

ХОЧ БИ...

Чужинка я в Болгарії, авжеж.
Вітчизну мати – лотерея теж.
Ви, прадіди, коли її лишили,
Напевно, це хотіли й допустили,
Повернетесь ви і що ми повернемося...
Одні й ті ж самі сни ми собі пригорнемо.
Бабуся моя – Дунай в доріжки влітала,
Болгарські пісні зі сльозами співала.
Кров зберегли свою у чужині.
Для того, щоб бути болгарами нині?
Чому не наказуєте, щоб нас не питали –
Чому ми сьогодні тут, чому десь блукали?
Не записана ця історія святá,
Її пам'ятають земля й небеса.
Хоч би пізнав мене дуб сторічний!
Хоч би захистив мене тут Всевишній!

ЕЗИК МОЙ РОДЕН

Език мой роден, български и вечен!
Отново днес при тебе аз се връщам.
И както някога, през тази вечер
ще ме посрещнеш ти пред наща къща.
И пак ще звъннеш в дядовата дума,
ще литнеш горе с песента на мама
и сетне, като уморен сред друма,
глава ти ще склониш на мойто рамо.
Език мой роден, мъдър, смел и вечен!
Благодаря ти, че до днес си с мене!
От прадедите идеш, отдалече
и в бъдещето с теб сме устремени.
Език мой роден, не ще те забравя
и няма ти да ме напуснеш лесно –
за тебе всичко днес аз ще направя
и пак ще литнем в майчината песен!

ЛАЗАРЕВДЕН В БОЛГРАД

Разцъфтялата пролет
със цветя се облича.
Нежно-бялата вишня –
пременено момиче.
Една бабичка стара
до вратата наднича –
дали лазарки няма
със китки окичени?!
Чака песни да пейнат
за червен-бял трендафил,
като слънце да грейнат...
Но градът е забравил.
Няма лазарски песни,
ни моми пременени.
Чака бабичка стара
със очи нажалени.

МОВА МОЯ РІДНА

Мова моя рідна, болгарська і вічна!
До тебе сьогодні повертаюсь я.
Як в часи минулі, ти мене зустрінеш
біля хати вдома, мово ти моя.
Продзвениш ти гучно в дідовому слові,
з маминою піснею вгору полетиш.
Потім, ніби втомлена на дорозі новій,
на моє плече ти голову схилиш.
Мова моя рідна, мудра і смілива,
Вічна мова. Дяка, що зі мною ти.
З прадідів пішла ти у часи мінливі,
І в майбутнє прагнем ми з тобою йти.
Мова моя рідна, тебе не забуду
Не відірвеш мову у моїх руках –
Кожен день для тебе все робити буду,
Й полетімо знову в маминих піснях!

ЛАЗАРІВ ДЕНЬ У БОЛГРАДІ

Розквітла весна
у квітки одяглася.
Ніжнобілая вишня –
Як дівчина, що вбралася.
І бабуся стара
До воріт заглядає –
Чи лазарок нема,
їх квітки прикрашають?
Щоб співали, чека
Про червоно-білу троянду,
Як те сонце світить.
Але всі забували.
Не вбралися дівчата
і лазарських пісень не чуто.
Щось чекає старенька,
А в очах такий смуток.

ОТ ОНГЪЛА

Оттук е тръгнал Аспарух,
от Онгъла и към Балкана.
Оттук. Свидетел е Ялпух,
да ни напомня той останал.
Видяла, знае тази степ,
че тук прабългари живяли.
Земя орали и овце
отглеждали и песни пяли.
Оттук е тръгнал Аспарух!
Оттук България голяма
е взела нещо като дух,
дух, който другаде го няма.
Оттук е взела този блян,
оттук е взела тази пролет.
А разцъфтяла вече там
И там се вдигнала във полет.
Оттук е тръгнал Аспарух.
Пак стъпките му дъжд измива.
Но жив е неговият дух –
той в нашите сърца попива.

УЧАСТ

Когато много ме боли,
дори не знам какво да мисля.
Чужд е снегът, що ме вали...
Какво ли мога да намисля?!
А слънцето, нали се знай,
еднакво уж за всички грее.
Чуждинка съм във... всеки край.
И на кого ще домиля!
Оттам заминали, а тук
и досега сме беженари.
Дали и моя пра-правнук
съдбата тъй ще го опари?
Ще стана прах, ще стана дим –
и на чия земя ще падна?
Кое небе ще да ме грабне
след тоз живот въобразим?

ВІД ОНГЛА

Звідсіль почав дорогу Аспарух,
від Онгла до Балкан.
Звідсіль. І свідок є Ялпух,
послання дав він нам.
І бачив, знає оцей степ,
Що тут жили старі болгари.
Орали землю, діло непросте,
пісні співали і пасли отари.
Звідсіль почав дорогу Аспарух!
І звідси йде Болгарія велика.
Взяла таке щось, як той дух,
Той дух, що в іншій місці зникне.
Звідсіль дала цю мрію нам,
взяла свою весну звідсіль.
А розквітла вона вже там.
І там злетіла в височінь.
Звідсіль почав дорогу Аспарух.
І знов його сліди дощем змиває –
Але живий ще його дух –
В серцях своїх його плекаєм.

УЧАСТЬ

Коли в мені болить оте –
та навіть я не знаю, що подумати.
І сніг чужий, що мене замете...
І що я можу тут придумати?
А сонце, знають у світах,
Однаково для всіх проходить крізь пільму.
Чужинка я ... у всіх краях.
Сподобаюся я кому!
Відтіть поїхали колись, а тут
І до сьогодні біженці, примари.
Невже і мій пра-правнук рідний кут
не знайде, і подібна доля так ошпарить?
Я стану прахом, стану димом –
і на чийй землі упаду я?
І чиє небо мене прийме
Після мого уявного життя?

ЯНУАРСКО

Пада сняг.
Бял дувар, бяла къща.
Пада сняг.
Чисто бял, чисто свеж
пада сняг.
Любовта ни се връща...
Пада сняг,
пухкав сняг и горещ.
Пада сняг,
такъв нежен и хрупкав.
Пада сняг
и връз теб, и връз мен.
Виждам аз:
вече ти си отрупан,
а нощта се превръща на ден.
Пада сняг
и навред е прекрасно:
тая нощ,
тези топли зори...
Пада сняг –
и усещам аз ясно,
че по-хубав и ти си дори!..

ПРОЛЕТИ

Ето ме отново в нова пролет.
Ето пак овошките цъфтят,
и курбани по Гергьовден колят,
и съм по-голяма този път.
Влачат ли се влакове-години,
бързо бягат дните-колела.
Скоро тази пролет ще замине.
Ще помами другата – Ела!
Ето ме отново в нова пролет.
Ето пак овошките цъфтят,
и курбани по Гергьовден колят.
Само аз съм друга този път.

СІЧНЕВЕ

Пада сніг.
Біла стіна, біла хата.
Пада сніг.
Дуже білий, дуже свіжий
Пада сніг.
Кохання повертається...
Пада сніг,
лапатий сніг і гарячий.
Пада сніг,
такий ніжний і крихкий.
Пада сніг
І на тебе, й на мене.
Бачу я:
Ти вже цілком засипаний,
А ніч перетворилася на день.
Пада сніг
І повсюди прекрасно:
Оця ніч,
Теплі зорі ці...
Пада сніг –
відчуваю я ясно,
що гарніший навіть і ти!..

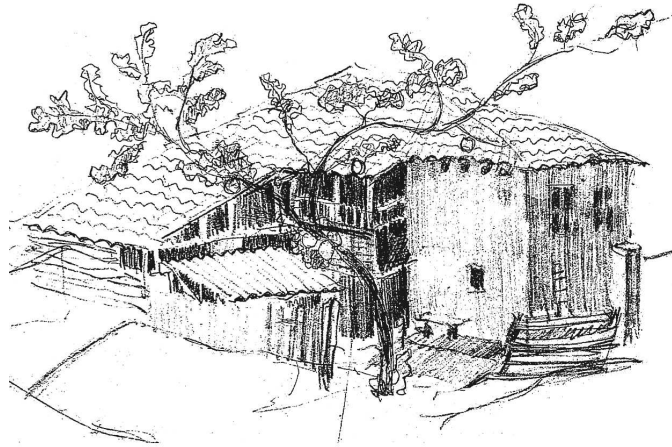
ВЕСНИ

Ось і знов я у весні новій.
Пишнії сади цвітуть,
і курбани на Георгія готові.
І у мене вже літа ростуть.
Линуть поїздами роки,
Швидко бігають колеса-дні.
Скоро весна промайне кроком.
І покличе друга – Йди сюди!
Ось і знов я у весні новій.
У квітках садів весна моя,
і курбани на Георгія готові.
Тільки іншою вже стала я.

ДЮЛЯ

Облаче ле пролетно,
носи дъжд в Буджака!
Там у нас в градината
една дюля чака.
Тя е още младичка
с тънки крехки клони.
Есенес листата си
като сълзи рони.
А сега е сигурно
вече нацъфтяла.
Колко ли е хубава!
Не съм я видяла.
Слънце лятно, пладненско,
грейш ли и в Буджака?
Там у нас в градината
една дюля чака.

Плодове завързала,
пази ги, люлее.
Дай им златна светлина
да се поналеят!
Ветрьо льо, немирнико!
Духаш ли отново?
Моля ти се този път
да внимаваш много.
Зная, кършиш клони ти,
плодове събаряш.
Тези пакости, бели
да не ги повтаряш.
Че у нас в градината
там, далеч в Буджака,
с едри златни плодове,
дюлята ме чака.

АЙВА

Біла та хмаринка
дощ на Буджак поливає!
Там у нас в садочку
одна айва чекає.
Вона ще молоденька,
Крихкі гілки клонить.
Восени все листя
Як ті сльози ронить.
Зараз вже напевно
рясно розквітає.
Яка ж то, мабуть, гарна!
А я це не вбачаю.
Сонце літнє, полуденне,
чи світиш ти в Буджаку?
Чекає одна айва
там у нас в садку.
Плоди, що зав'язалися,
Колише, береже.
Дай їм золотого світла,
Щоб поналивались вже!
Вітре ти, пустунчику!
Чи ти вієш людям?
Зараз попрошу тебе
Обережним бути.
Знаю, ти гілля ламаєш
І плоди збиваєш.
Капості оці всі
не повторюй, знаєш.
Бо у нас в садочу,
В Буджаку щоденно
Золота плодами
Жде айва на мене.

ІЛЛЯ ВОЛКОВ

народився 7.07.1950 року в болгарському селі Ореховка (Пандакля) Болградського району Одеської області. За освітою стоматолог. У 1972 році закінчив Одеський медичний інститут. За покликанням – поет і письменник. Автор поетичних збірок: «Ностальгія» («Носталгия», 1998), «Повернення» («Завръщане», 2000), книга прози та поезії «Бессарабська туга» («Бесарабска тъга», 2002). Всі його три книги побачили світ у Варні, з якою він пов'язаний духовно і творчо. З 1992 р. мешкає у м. Варна (Болгарія). У книзі «Бессарабська туга» автор пропонує читачеві цикл поезії «Дозрівання» («Узряване») та серію оповідань, частина яких присвячена голоду 1946–1947 рр. у Бессарабії. Історична повість «Страждальний шлях до Бессарабії» («Страдалният път към Бесарабия») присвячена успіху російської армії в другій половині російсько-турецької війни (1828–1829) під командуванням генерала Дибича Забалканського, а також розповіді без купюр про причини наймасовішого переселення болгар до Бессарабії навесні 1830 року.

ДО БАЩИНА КЪЩА

До бащина къща стоя,
стена докосвам с ръка.
От спомени тъжни горя,
Сърцето ми бие с тъга.

Лозата се вие навън
и дворът – обраснал с трева.
Събуждат се спомени в мен,
навеждам си ниско глава.

Родители мои добри,
Отдавна ви няма при нас.
Дълбоко във мене гори
дарената обич от вас.

БИЛЯ РІДНОЇ ХАТИ

Біля рідної хати стою
Біля мене стіна постає.
Доторкаюсь й минулим горю,
серце з мукою б'ється моє.

Виноградна лоза надворі.
і навколо – висока трава.
Прокидаються кадри старі,
І вклоняється вниз голова.

Мої рідні і добрі батьки –
так давно вас нема серед нас –
У мені ще горить крізь роки
подароване щастя від вас.

НАШИЯТ ДУХ

От Болград до Охрид, от Видин до Одрин
Разпънат на кръст със пишов и кама.
Народ мой любими, страдателен и мъдри,
живееш в раздяла, далеч от дома.

Ти граници нямаш, духът ти безкраен.
Той литва свободно над земната длан,
Защо ли се мъчат, със граници знайни
народ да заключат, със ключ некован.

Пък няма да стане със веhti декори
духа да ограждат с порочна стена,
От Болград до Охрид, от Видин до Одрин
една сме по дух неизменна страна.

БЕСАРАБСКИ ПОЕТИ

В Бесарабия, в наш'те огнища,
где духът постоянство гради,
там поети на български пишат
и оставят духовни следи.

В бесарабска мелодия звучна
те добавят и българска страст,
че и други за тях да научат
с поетичния огън и глас.

те възпяват и род и Родина
и буджакската степ призори,
и далечно, което отмина,
и сегашно, което боли.

В бесарабските родни огнища
постоянство духът ни гради,
там поети на български пишат,
отбелязвайки пътя с мечти.

НАШ ДУХ

Від Болграда до Охрида, від Відина до Одрина
Розіп'ятий зброєю й ножами на хресті
Мій народі мудрий, страждальний і любий,
Ти живеш в розлуці, на чужім путі.

Не маєш кордонів, а дух твій безмежний.
Вільно він злітає на земне плече.
Навіщо робить від кордонів залежним,
народ закриває некованим ключем.

Не варт будувати старими декорами
для вільного духу ганебну стіну.
Від Болграда до Охрида, від Відина до Одрина
ми єдина духом незмінна країна.

БЕССАРАБСЬКІ ПОЕТИ

В Бессарабії, там, де палають вогнища,
де дух сталість будує завжди,
там поети болгарською пишуть
і лишають духовні сліди.

До мелодії бессарабської знайдуть
й додають болгарську пристрасть і щем,
щоб і інші про них дізнались
з поетичним голосом і вогнем.

Оспівують рід, Батьківщину,
на світанку буджацькі степи,
і минуле своє швидкоплинне,
й сьогодні, що в грудях кипить.

В бессарабських рідних вогнищах
сталість дух наш будує в піснях.
... Там поети болгарською пишуть,
відмічаючи мріями шлях.

БОЛГРАД

Где плиска вълните Ялпух,
градчето ни с български дух
стои на високия бряг,
развява духовния сняг.

С гимназия – първа искра,
разпали свободна зора,
светулка във мрака бе тя
за нашата родна земя.

Тук имаше плам, правдини,
отминаха будните дни,
широките улици днес
напомнят за минал прогрес.

Стои православният храм –
красив, светлолик, величав,
от наши деди построен
с високата чест осветен.

А паркът за Инзов шепти
тук минало сякаш ехти.
Обичан си, български град.
История жива – Болград.

БОЛГРАД

Де плескає хвилі Ялпух,
наше місто й болгарський дух
на березі високім стоїть,
та духовний прапор тремтить.

Гімназія – перша іскра,
розпалена вільна зоря,
вогником була у пільмі
для нашої рідної землі.

Тут була правда, вогні,
відійшли буремні дні,
широкі вулиці з небес
нагадують про минулий прогрес.

Стоїть православний храм –
дідами збудований нам,
світлолиций, красивий, величний,
високою честю освячений.

Про Інзова згадка зрина
у парку, де вічна весна.
Любимий болгарський наш град.
Історія вічна – Болград.

МАЙЧИН ЕЗИК

Звучиш ми приязно и нежно,
приличаш на шепот в гората.
Понякога биеш ми тъжно
камбаната на самотата.

Ласкаеш ме с чистия извор
на твоята вечност и слава.
Понякога бляскав, нагизден,
богатството свое раздаваш.

На твоите криле аз отивам
към звездни, далечни пътеки.
Обичам със тебе да скитам,
със тебе да бъда навеки.

И носи ме силата вечна
на свидния майчин език.
Езикъм ми – меч и закрила,
езикът ми – радост и щик.

МАМИНА МОВА

Приємно й ніжно ти звучиш,
мені на шепіт в лісі схожа.
То часто тужно так мовчиш,
то в дзвін самотньо входиш.

Мене ти пестиш чистим джерелом
твоєї вічності і слави.
Блискуча і прикрашена добром,
Свої багатства ти роздала.

На твоїх крилах відлітав
до дальніх зоряних доріг.
З тобою довго я блукав,
але з тобою я повік.

І завжди крилами із пліч
До мови рідної був лет.
Бо моя мова – захист й меч,
Вона – і радість, і багнет.

УЗРЯВАНЕ

Великото слънце струи с топлина.
Под него се раждах, под него растях,
Цъфтах с пролетта, а през лятото зрях,
Набирах добро, с есента натежах.

Узрелият плод ще приеме пръстта,
След време ще бликна със чиста вода,
Измивайки своя олтар с любовта
Под ясно небе, где цари вечността.

ДОЗРІВАННЯ

Величнe сонце струмyє теплом,
Під ним народився, зростав з ним разом.
Весною я цвів, літом визрівав,
Набирався добра, восени ж зрілим став.

Дозрілий плід завжди приймає земля,
А потім вода освіжає поля.
Віттар омиває всю землю із ним,
Де вічність панує під небом ясним.

МИХАЙЛО БОЧВАРОВ-БОНДАР

(21.11.1946 – 22.12.2017) народився в селі Чийшия (Огородне) Болградського району Одеської області. Нащадок болгарських переселенців 1812–1813 рр. Прадід Дімітр Бондар був одним із двохсот бессарабських болгарських ополченців під час російсько-турецької війни 1877–1878 рр. Михайло Бочваров закінчив вищу профспілкову школу в Москві (1979), десять років працював шахтарем на Донбасі. Член Спілки письменників Болгарії та Міжнародної спілки письменників Росії. Після розпаду СРСР жив у м. Сілістра (Болгарія). Автор збірок «На білому світі» («На белия свят», 1986), «Межовий камінь» («Камък на синора», 1996), «На Михайла» («Архангеловден», 1997), «Мандрівник серед вітрів» («Скитник сред ветровете», 2003). Автор документального фільму «Тернистий шлях до науки» («Трънливият път към науката», 1989). Вірші перекладено російською, молдавською, білоруською, українською мовами.

ПРЕОБРАЖЕНИЕ

*На 29 октомври 1838 г. е осветен Свято-Преображенският събор
в Болград, Бесарабия – една светиня за българите, живеещи там.
И за всички българи по света.*

Пустинна степ. Синей Ялпуг.
Препускат лудо скитски орди,
войски на хана Аспарух,
със нрава див и поглед горд.
На хълма копие забил,
разпънал шатри посреди злака...
И стана Онгълът закрила
за племе русо във Буджака.
През векове и ветрове
потъна Тангра във забвение,
но нови кръвни синове
възкръснаха в Преображение.
Където меча бе забил
езическият хан бездомен,
там господ храм е осветил –
«Преображение Господне».
На пуст вселенски кръстопът,
потънал в кротост и смирение,
очаква своя божи съд
болградското «Преображение».
Там свята Алма Матер* знам!
И българи богоугодни,
под сянката на Божи храм –
«Преображение Господне».
Но мисля: този кръвен зов,
събрал на Шипка опълчение,
ще доведе ли до сурово
у нас самите – но духовно
и знаково Преображение?

---

* Алма Матер – Болградската гимназия

ПРЕОБРАЖЕННЯ

*29 жовтня 1838 р. освячено Свято-Преображенський собор в Болграді,
Бессарабія – святе місце для болгар, які там живуть.
І для всіх болгар у світі.*

Пустинний степ. Синіє Ялпуг.
Жене божевільні скіфські орди
своїми військами хан Аспарух,
з норовом диким і поглядом гордим.
На пагорбі спис забив,
Розгорнув шатра серед поля...
І Онгл захистив
плем'я русе в Буджаку на волі.
Крізь віки і вітри сильні
зник Тангра у забутті буденнім,
але нові кровні сини
воскресли у Преображенні.
Де меч був забив
язичеський хан бездомний,
там Господь храм освітив –
«Преображення Господне».
На порожнім вселенським перехресті,
загорнутий в лагідність і смирення,
чекає свого божого суду з честю
болградське «Преображення».
Там святу Альма Матер*? Знаю!
І болгарі богоугодні,
під тінню Божого храму мають
Преображення Господне.
Але думаю: цей кровний зов,
що зібрав на Шипці ополчення,
чи призведе до суворого
в нас самих – але духовного
і знакового Преображення?

---

* Альма Матер – Болградська гімназія.

ДУША НАРАНЕНА

Нося в себе си много години
и да кажа на никой не смея,
че от болка сърцето ми стине
и с душа наранена живея.
И до днес по селата в Буджака
все се тачи и много отколе
ходят малки деца да сурвакат
и курбани по празници колят.
Бил съм десет-дванайсетгодишен
(все си спомням, а сякаш бе вчера),
мен ме будеха: «Да станеш, Мише,
да помогнеш, майко, да шетам».
Ставах. Носех вода и съдини,
и от плевнята – слама със коша.
И ме караха (сърцето ми стине)
да подам на касапина ножа.
Със ръка аз трепереща, детска
таз студена стомана подавах.
И забиваше ножа по селски
във врата му касапинът здраво.
Топла, алена кръв мълчаливо
по ръката и ножа течеше.
Виждах: капка по капка застива
по снега като черни череши.
Тези капки застиват в душата
и с години във нея остават..
Не, не карайте, моля, децата
на касапина нож да подават.

ЗРАНЕНА ДУША

В собі багато років маю,
сказати нікому не можу,
що моє серце болем крас,
з душею зраненою ходжу.
Й досі у селах Буджака свято
шанується віддавна. Діти ходять
у гості по хатах колядувати
і курбани на свята колять.
Був я десять-дванадцятирічний
(все зберігає, ніби вчора, пам'ять),
мене будили: «Просинайся, Мишку,
допоможи по хаті клопотати».
Ставав. Носив я воду в відрах,
Тягав корзиною соломі знову.
І мене змушували (моє серце стигне)
подавати ножа м'ясникові.
Тремтячою, дитячою рукою
холодну сталь подав я, ніби змія,
І забивав ножа він по-сільському
м'ясник так міцно в його шию.
Тепла, червона кров пробігла
по руці з ножем приреченим.
Бачив: крапля за краплею застигла
на снігу, як чорні черешні.
Ці краплини застигають у спогадах моїх
і з роками їх не відігнати...
Не змушуйте, будь ласка, дітей малих
м'ясникові ножа подавати.

НА ЗЛАТА ШИШМАН

Стая среднощна. Запалена свещ.
От въздуха сякаш трептеше
и до изстинала пещ
момиченце ангелско спеше.

Пламъкът бе позлатил
косите й руси, чело.
Сънуваше сън: Измаил
и китно българско село.

Сънуваше бял манастир,
брулени ябълки падат.
Под сянката дъбът е скрил
майка и татко, и Злата.

Татко – усмихнат и бос,
майка – прегърнала цвете,
а над кубето – Христос,
щедро разперил ръцете.

Стая среднощна, изстинала пещ
ангел-момиченце спеше.
Бавно догаряше свещ,
от въздуха сянка трептеше.

ЗЛАТІ ШИШМАН

Запалена свічка. Кімната нічна.
Від повітря тіль танцювала
і біля охололої печі вона
маленька дівчинка спала.

Той вогонь позолотив
коси її руді та чоло.
Бачила сон: Ізмаїл,
біля Дунаю село.

Снився білий монастир,
яблука падають біля хати.
Тінню дуб захистив
і маму, і тата, і Злату.

А тато – усміхнений і босий,
і мама – квітку пригорнула,
а над куполом у Христа
щедро розгорнуті руки.

Запалена свічка. Кімната нічна.
Від повітря тіль танцювала.
і біля охололої печі вона
маленька дівчинка спала.

ПАРАСТАС НА ГИМНАЗИЯТА В БОЛГРАД

*На 135-годишнината
от основанието и*

Чучулигите пеят в полето
и налива се житния клас.
А се пука от болка сърцето ми –
днеска вдигаме парастас.
Озарявам се с кръстно знамение,
а душата ми плаче със глас.
Може би, ще даде просветление
днеска вдигнатия парастас?
Князът, домнул-ът Богориди
с Хрисавула е тръгнал сред нас.
Свещ палете, та да ни видят,
днеска вдигаме парастас.
И последван от Сава Радулов,
моли тихо почтения княз:
«Господа! Не погребвайте Хрисавула,
не правете днес парастас».
Недостойни за тях сме потомци.
Вижте, с укор ни гледа Тарас.
Ние – духом сакати отломки,
днеска вдигаме парастас.
Дядо Вазов намръщено гледа.
Пушкин гледа в очите със бяс,
Еминеску осъжда безредата –
днеска вдигнатия парастас.
Дай ни разум и дай ни търпение,
о, ти, Господи Боже! Прости!
...Катедралата „Преображение“
като светла надежда цъфти.

ПАРАСТАС НАД ГІМНАЗІЄЮ В БОЛГРАДІ

*До 135-річчя
з дня її заснування*

Жайворонки співають у полі
і наливається житній колос у нас.
Розривається серце від болю –
сьогодні відправляємо парастас.
Осіняю себе хресним знаменням,
а душа моя плаче без прикрас.
Мабуть, нам дає просвітлення
сьогодні відправлений парастас.
Князь, домнул Богоріді
з Хрисовулом пішов серед нас.
Свічку палить, і тоді нас помітять,
сьогодні правимо парастас.
Позаду стоїть Сава Радулов,
просить тихо поважний князь:
«Панове! Не ховайте Хрисовула,
не відправляйте сьогодні парастас».
Недостойні їх ми потомки.
Бачте, з докором на нас дивиться Тарас.
Ми – духом скалічені відломки,
сьогодні правимо парастас.
Дід Вазов насуплено погляне,
Пушкін дивиться з бісом в очах,
Емінеску засуджує злами –
сьогодні відправлений парастас.
Дай на розум і дай нам знамення,
о, ти, Господи Боже! Прости!
Кафедральний собор «Преображення»
буде, ніби надія, цвісти.

СУРВАКАР

Тази сутрин тръгнах да сурвакам,
не тъжа, че времето ми мина,
шибам весел по гърба Буджака –
Сурва, сурва Весела година!
Пак да вие своите къдели
зимата от сребърна коприна,
да се връщат жеравите бели –
Сурва, сурва Весела година!
Всяко зрънце, пуснато в браздите,
да класи, да пълни тежка крина,
да се гледат младите в очите –
Сурва, сурва Весела година!
Да се вие, тих над всяка къща,
светъл дим над белите комини,
сватовете с пълно да се връщат –
Сурва, сурва Весела година!
Да навие тъпана сватбарски
във хоро комшии и роднини,
рамо да усещаме другарско –
Сурва, сурва Весела година!
И да вдигат старците корави
чашите, препълнени със вино:
«Да е мир и щастие! Наздраве!
Сурва, сурва Весела година!»

ЩЕДРІВНИК

Цього ранку пішов щедрувати,
Не сумую, що час мій пішов.
Шмагаю по спині весело Буджака –
Новий рік веселий ось прийшов!

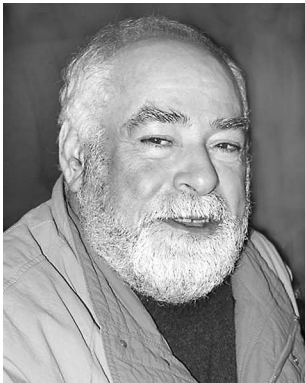
Знов звивала щоб свої кужілі
Зима та її срібний шовк –
Щоб вертались білі журавлі –
Новий рік веселий ось прийшов!

Кожне зернятко, покладене звично
У землю, розквітне й подарує хліб знов.
Молоді дивилися щоб у вічі –
Новий рік веселий ось прийшов!

Щоб звивався тихо над хатами,
А свати вертались без відмов,
Світлий дим над коминами білими –
Новий рік веселий ось прийшов!

Щоб єднав бебон весільний близьких,
рідних і сусідів в хоровод,
і плече щоб чули товариське –
Новий рік веселий ось прийшов!

І щоб піднімали старці знову
чарки, переповнені вином:
Нехай буде мир і щастя! На здоров'я!
Новий рік веселий ось прийшов!

ДМИТРО ПЕЙЧЕВ

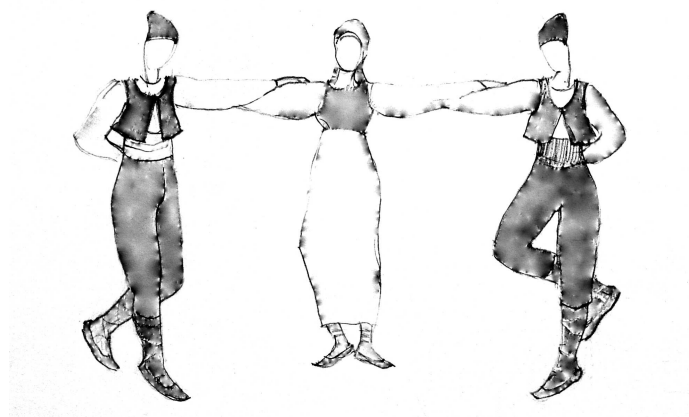
народився 19.05.1943 в селі Бургуджи (Виноградівка) Арцизького району Одеської області. Навчався у Республіканському художньому училищі імені І. Рєпіна в Кишиневі (1969) та Московському поліграфічному інституті (1975) за фахом «книжкова графіка». Член СХ СРСР (1972) та Спілки художників Молдови (1991). За художню діяльність нагороджений медаллю Meritulcivic (1996) та преміями, зокрема, премією СХ Молдови за заслуги у мистецтві («Excelență în artă», 2006). У творчості домінує інтерес до традиційної народної культури, видів декоративно-прикладного мистецтва, фольклору, звичаїв та традицій бессарабських болгар. Основні роботи: «День народження» (1975), «Свято в Буджацькому селі» (1975), «Вершники коло моря» (1978), «Повернення пастуха» (1979), «Хоро» (1980; 1985), «Буджацьке весілля» (1981; 1984). Полотнам властива своєрідна енергетика, одухотвореність, метафорична колористика: чорний (земля), червоний (вогонь, магія жертвоприношень), жовтий (сонце, пшениця, соняшник) тощо. Автор серії портретних композицій з романтизованими жіночими образами: «Тамара Греку» (1977), «Світлана Бережна» (1979) та у жанрі «ню». Низку робіт присвячено видатним особистостям: скульптору Л. Дубиновському (1977), живописцю Д. Ніколаєву (1978), письменнику А. Стримбяну (1980), диригенту Ш. Анроніку (1985) й ін., виконаних у динамічному форматі та вишуканій кольоровій гамі. Як поет дебютував у 1982 р. Автор збірок: «Повернення» («Завръщане», 2004), «Сяючі спогади» («И свят спомените», 2005), «Спитайте вітру» («Питайте вятъра», 2011).

***

Звѣнна камбаната, дълго се чуваше,
цѣфна в туй есенно утро.
Детство далечно, облаци плувачи,
в черно облечени хората.
Български говор, мириси хубави,
погледи мили и морни.
Скъпа Родино, днес във чужбина
слалгаш на новите гости.
Звѣнна камбаната в туй есенно утро.
Засмян ще се върна и мургав.

***

Пролунав дзвѣн, довго був чутний,
розцвѣв того осѣннього ранку.
Дитинство далеке, хмари, що пливуть,
в чорне вдягнені люди.
Болгарський говір, пахощі гарні,
погляди милі й стомлені.
Дорога Батьківщино, сьогодні на чужині
подаєш новим гостям.
Задзвенів дзвѣн того осѣннього ранку.
Усміхнений вернуся і смаглявий.

***

Очи опулила, луната недвижда
притиснати овците във степта.
В мъглата са огънатите трижди,
пристъпват плахо и пасат.
О, степ буджакска, невъзпята,
изгазена от толкоз племена,
за българите гонени си свята,
люлка си орисана за нас!..

***

Срещу забравата се вдигам,
и чак до облаците стигам,
Над кърищата черни литвам,
над урви, гробища без кръстове,
край пътя криволичещ виждам
буджашките села разпръснати.
Съдбата ли издирвам българска
с тъга висока и безкрайна?
Там, долу край салкъми цъфнали,
войниците на Аспарух минават,
конете бързаци възседнали,
с очи към Дунава загледани...

***

Марно місяць витріщив очі
На скупчених овець в степу.
Огорнуті туманом ночі,
Пасуться тихо і всліпу.
О, степ буджацький, неоспіваний,
тебе топтали племена,
для болгар гнаних ти святий,
колиска, передбачена для нас!..

***

Піднімаючись над забуттям,
до хмар досягаю.
Над полями чорними літаю,
над прірвами, кладовищами без хрестів,
біля звивистої дороги бачу
буджацькі села розкидані.
Чи долю шукаю болгарську
з тугою високою і безкрайньою?
Там, знизу біля акацій розквітлих,
воїни Аспаруха минають,
коней швидких осідлавши,
на Дунай споглядають.

***

Софра, рьце, паница,
наведени глави,
притихнали дечица
и майчица встрани.

С главата посивяла,
с надвиснала ръка
посяга бавно дядо
с нескривана тъга.

И тихо светлината
в прозорчето прониква,
тъкат конците златни
рьце, тела, съдби.

Из къщите в Буджака
край хиляди софри
чедата ни мълчаха
в оскъдните си дни.

***

Софра*, рука, миски,
нахил глави,
позатихали дітки
й мама в сторони.

З сивинами на скронях,
обвислою рукою,
дід тягнеться повільно,
з нескритою тугою.

І тихо у віконце
заходить сяйво дня,
щоб виткати нитками
життя, путі, тіла.

А у хатах в Буджаку
коло своїх столів
мовчали наші діти
в свої убогі дні.

(У пер. О. Берестецької)

---

* Софра – низький круглий стіл для їжі.

ЗВЕЗДНО

В зимен сън потънал,
спиш ти, мой Буджак.
Полетата сланясали,
сребристо-леко дишат.
Дървета ти – вили,
натъкнати в небето,
а в долините птици
закрилят твоя сън.
Уплашено прозорците
безбройни
кротко гледат,
пак дебнат ме,
допитват душевната ми тайна
за твоите бели къщи
под златни керемиди,
зад вратници затворени
като на старци устни.
Сякаш е застинала
усмивката му на Буджака.
И някъде усещам,
без пътища, в безкрая:
с поглед звезден
белоглаво,
дългокрако
черно конче.

ЗОРЯНЕ

В зимовий сон занурений,
спиш ти, мій Буджак.
Поля покриті інеем,
Блискуче-легко дихають.
Дерева твої – вила,
Що увіткнуті в небо,
А у долинах птиці
твій сон оберігають.
Злякано віконця
чисельні
сором'язливо дивляться,
знов стережуть мене,
щоб знати душевну мою тайну
про твої білі хати
під золотою черепицею,
за воротами зачиненими,
як губи у старих.
Начебто застигла
усмішка Буджака.
І десь я відчуваю,
на бездоріжжі, у безкраї:
З поглядом зірковим
білоголове,
довгоноге
чорне лоша.

УТРО ДАЛЕЧНО

Утро далечно в бяло облечено,
сребърен черковен звън,
бели момичета с китки окичени,
стари дувари от слънце напечени,
зная, тъгувате вие за мене.
Черги окърпени, вехти дисаги,
бели месали, възглавници писани,
кюпища пълни, алени грънци,
с бяло брашно нощови –
всички събрани сме ний на хоро...
Как да не каним кавала на Каню,
как да не чуем Яна усмяна,
Яна усмяна с нова премяна?
Колко ми светиш ти,
утро далечно,
пред Новогодишната идваща нощ!
Свирете, пейте, играйте
на ръцете ни български наши деца.
Утро далечно, колко си вечно!

РАНОК ДАЛЕКИЙ

Ранок далекий у біле одягнений,
Срібний церковний дзвін,
Білі дівчата квітками прикрашені,
Старі огорожі під сонцем розпечені,
знаю, за мною сумуєте ви.
Доріжки залатані, старі сумки,
Білі скатертини, подушки розписані,
Глечики повні, горщики червоні,
Ночви з борошном білим –
всі ми зібрались у хоро...
Як не покликати Каня з кавалом,
як то не чути усміхнену Яну,
Яну усміхнену в новому вбранні?
Як мені світиш ти,
ранок далекий,
перед новорічною прийдешньою ніччю?
Грайте, співайте, танцюйте
На руках у нас, болгарські наші діти.
Ранок далекий, який ти вічний!

НОЩЕМ В БУДЖАКА

Тиха нощ е, лятна –
спи буджашката земя,
спят нивята, спят лозята,
спят баири, долини,
спи рекичката далече,
кладенецът е заспал,
спят дикани наредени,
спят девойки уморени,
дядовият спи кавал,
спят звънците под звездите,
спят зрънцата под луната.
Само някоя
майка
нейде
пеленачето повива
и в нощта му тихо пее:
«Нани, синко, нанкай, чедо –
да пораснеш ти голям,
че ще яхнеш коня бял,
ще засвириш на кавал
да се чуї кавала дядов
вечер,
нейде надалече».

НІЧ У БУДЖАКУ

Тиха ніч, літня –
спить буджацька земля,
ниви сплять, спить лоза,
сплять пагорби й долини,
спить річка далеко,
заснув колодязь,
сплять молотарки, поставлені в ряд,
сплять дівчата,
спить дідовий кавал,
дзвони сплять під зорями,
сплять зернятка під місяцем.
Тільки чиясь
мама
десь
дитинчатко сповива
і вночі співає тихо:
«Гойда, синку, гойда –
Вирости великий,
Щоб сідлати білого коня,
Щоб заграти на кавалі*,
Щоб кавал той чули дідів
Ввечері,
далеко там».

---

* Кавал – болгарський народний музичний інструмент (різновид сопілки)

***

Вън е студено, зима е още –
вино червено пия отснощи.
Пеш или с коня пътя ме чака,
времето гоня все към Буджака.
Стари салкъми, сънени ниви –
в сънища тъна, в долища диви.
Кръчмата крие дръзки хлапаци,
старите с чаши, с криви калпаци.
Времето идно – късно, сакато.
Слънцето крият гарвани гладни.
Хората зяпат – сиво небето,
в тъмно където пийнали кретат.
Някой ще ревне, друг се кикоти.
Циганка черна на портите хлопа.
Майка я няма, горе е скрита,
Камъка дялан не вика, не пита.
Тъжни години – глухи и слепи.
Вятъра дири незнайни пътеки.

***

Холодно, бо ще зима надворі –
п'ю з вечора вино червоне.
Пішки або на коні шлях буде чекати,
час жене все до Буджака.
Старі акації, сонні ниви –
у снах тону, у ярах дивних.
Корчма ховає хлопців сміливих,
старі з чарками, у шапках кривих.
Час майбутній – пізній, скалічений.
Сонце скривають втрони голодні.
Люди роздивляються – небо безодне,
в п'тьмах десь напідпитку плетуться.
Одні заревуть, інші сміються.
Циганка чорна у ворота вдаряє.
Мама немає, високо скрита.
Камінь оброблений не зове, не питає.
Сумні літа – глухі й сліпі.
Вітер шукає невідомі путі.

АННА ТЕРЗІВЕЦЬ

народилася 10 грудня 1976 р. у болгарському селі Делень Арцизького району. Великій любові до болгарських витоків вона зобов'язана бабусі Анні. Пізніше, у своїй першій збірці вона напише: *«Все, що пов'язано з моєю бабусею і болгарським началом, мене завжди хвилює дуже сильно. Рідна домівка, дідусева лоза, бабусина пісня і материнська турбота – немає нічого святішого за ці “всесвіти”. У спогадах про них завжди можна знайти підтримку і тепло. А я черпаю ще і натхнення...»*. У прагненні дізнатися більше про болгар і свою історичну бать-

ківщину Анна їде навчатися до Софійського університету «Св. Климент Охридський». Отримує диплом магістра у сфері журналістики та повертається до Одеси, де після народження сина починає практикувати свої професійні навички. З 1999 р. працює журналістом у газеті «Роден край», співпрацює з міськими та всеукраїнськими виданнями. У 2013 році захоплюється телевізійною журналістикою, веде програму болгарською мовою «Голос болгар» на Одеському державному обласному телебаченні (сьогодні UA: Одеса), знімає документальні фільми про життя болгар, провадить активну громадську діяльність. Однак поетична творчість для неї завжди займала пріоритетні позиції. Сьогодні для Анни в авангарді любовна лірика, про яку говорить, що скільки б про неї не писали, не можна описати всю її нескінченну гаму кольорів, нюансів і почуттів. Як і на початку свого творчого шляху, так і зараз, вона щиро прагне, щоб її вірші несли людям радість, робили їх добрішими і змушували слухати тишу. І вірить, що кожен рядок, зітканий зі звучання її серця, дійсно надихає та зігріває.

***

И отново поемам
по познатия път
От тѳга се препѳвам
    все вѳв сѳщия кѳт,
но кѳм теб уморена
    без слѳзи и без дѳх
чувство нося, смутена –
    то се казва любов.

Аз гѳрди ще напѳлня
    с вятѳр летен, горещ
и вѳв длани ще пѳхна
    малка пареща свещ.
Ти ще дойдеш при мене
    отдалече и пеш
Сѳс красивото чувство –
    то се казва любов.

И тогава безгрижно,
    по пѳтека една,
ще се движим безшумно,
    ти и аз за рѳка.
Ще гори, но изгасва
    в нас по-малка звезда...
И отново ще тѳрсим
    чувства на любовта.

***

І я знову гуляю
шляхом знайомим тут.
Від туги натикаюсь
    на той же самий кут,
але до тебе зморена
    без сліз і дихання знов
я несу почуття, засмучена –
    воно зветься любов.

І я груди наповню
    вітром гарячим, ніжним,
і візьму в долоні
    маленьку палаючу свічку.
Ти до мене прийдеш
    здалеку і пішки
З красивим почуттям –
    воно зветься любов.

І тоді безтурботно,
    в нас дорога одна,
Будем йти ми тихенько
    ти за руку і я.
Горітиме й згасатиме
    маленька в нас зоря...
І підемо на пошуки
    любові почуття.

ДВЕ ЛЮЛКИ, ДВЕ РОДИНИ

Две люлки, две родини ме люлеят
И двете тъжни песни светли пеят –
Едната е кат майчица тъй нежна,
А другата е приказна и снежна.

Две люлки, две родини ме люлеят,
В Украйна гордо българи живеят.
Те своя бряг и своя свят си пазят,
На вечното хоро другари канят.

Украйна! България!
На кръстопътя те са две пътеки,
Две думи, две родини, две утехи –
Едната е съдба, другата – мечта,
А любовта към двете е една!

ДВІ КОЛИСКИ, ДВІ БАТЬКІВЩИНИ

Дві колиски, дві батьківщини мене колихають,
Сумні й світлі пісні обидві співають –
Одна, як матусенька, така ніжна,
А інша – казкова і сніжна.

Дві колиски, дві батьківщини мене колихають
Болгари свій берег і світ зберігають,
Гордо вони живуть в Україні,
На вічне хоро кличуть друзів донині.

Україна! Болгарія!
Вони на перехресті дві доріжки,
Два слова, дві сім'ї і дві розради ніжні –
Одна – це доля, інша – мрія сну,
А до обох несуть любов одну!

ДВІ КОЛИСКИ, ДВІ БАТЬКІВЩИНИ

Дві колиски, дві батьківщини
Із любов'ю мене колихають.
Світлу пісню дві неньки співають,
І до кожної серцем я лину!

Одна – матінка лагідна, ніжна.
Інша – ненька казкова і сніжна.
Наче янголи оберігають,
Міцно-міцно мене обіймають.

Дві колиски мене колихають.
Тут болгари свій світ зберігають.
Але кличуть всіх друзів донині
На болгарське хоро в Україні.

І Болгарія, і Україна –
Перехрестя двох рідних доріг.
Одна – доля і мій оберіг,
Інша – втіха і мрія єдина.

Дві колиски, дві батьківщини...
Мої думи летять до вас знов.
Рідні неньки і рідні країни.
І одна до обох вас любов!

(У пер. Т. Лесіної)

ФИДАНА

Във бяло пременената фидана
във бащината къща разцъфтя,
с ръка на дядо тя се е фанала
и с бабината песен си растя.

Все повече поръбена кората
посреща пролетта със дребен цвят,
но дядо ми сега на небесата,
и баба ми за път към други свят.

Усмивва се черешата с цветята
Великден идва, майка ми с боя
старателно белосва й стъблата,
баща ми с брат ми я поят с вода.

Във бяло пременената фидана
във бащината къща ще цъфти,
ще пусне семе във земя орана,
стопаните със плод ще ги дари.

Ще има още хиляди фидани
да цъфрат и ухаят пролетта,
и техните загрижени стопани
ще сбират плодове през есента.

Но никоя от тях не ще прилича
на сладката череша в моя двор,
която с много рокли се облича,
която помни всеки родов спор.

ПЛОДОВЕ ДЕРЕВО

Розквітає біля батьківської хати
Білий саджанець в святковому вбранні.
Буде руки діда мого пам'ятати
І згадає про бабусині пісні.

Вже зміцніла на стволі кора деревесна.
Зустрічає кожну весну дрібний цвіт.
А бабуся відлітає в край небесний,
Де давно її чекає любий дід.

Посміхається черешня, скоро свято.
На Великдень мама білить тонкий стан.
Поливають деревце мій брат і тато.
Наш родинний оберіг і талісман.

Забілили рясно квіти у садочку.
Розквітає із любов'ю деревце,
Надягає сонцем вишиту сорочку.
Скоро ягідки покриють стебельце.

Будуть саджанців ще тисячі рясніти,
Дарувати аромат і цвіт весни.
А господарі – в садочках гомоніти
І збирати урожай свій восени.

Але жодне з тих дерев не буде схоже
На черешеньку, що дід мій посадив.
Зберігає у коріннях спогад кожен,
Як мій пращур по землі босий ходив.

(У пер. Т. Лесіної)

СУФИНДЕН

Отново сме на гробището с баба ми
в четвъртък след Великден сутринта,
за да зарадваме починалите близки,
за да науча аз за своята рода.

Почистваме и слагаме цветя
до всеки гроб, обгърнат от мечти.
а баба ми полека ми разправя
за моите прадеди с нелесните съдби.

Тук моя дядо Джендо си почива,
през Дунава прекарал своя род.
До него е синът му, той загива
в неравен, страшен, но отважен бой.

А баба ми е ходила във Аджалък
да се лекува от предсмъртна болка.
До нея редом две починали деца
от снимките ни се усмихват кротко.

От гроб на гроб, прелиствайки годините,
се стигна чак до по-миналия век,
а аз като че ли прочетох книгите
за всеки прадед – български човек.

СОФІЇН ДЕНЬ

Знов із бабусею на кладовищі ми
Зранку в четвер опісля Великодня,
Щоби порадувать померлих близьких,
І познайомитись зі своїм родом.

Ми прибираємо й квіти кладем
На кожную могилу, огорнену в мрії,
Бабуся же розповіді веде
Про прадідів й долі їхні важкії.

Тут прадід мій Джендо спочинув,
Що перевіз через Дунай рід свій.
А поруч з ним і син, який загинув,
Пішовши у страшний нерівний бій.

Моя бабуся йшла до Аджалику,
Щоб лікувати там свій біль смертельний.
А біля неї двоє вмерлих діток,
Що лагідно всміхаються з портретів.

З могили до могили, як сторінки,
Гортали наче книгу, безупину,
З позаминулого століття
Про усіх прадідів – болгарськую родину.

***

Дойде и Троица лекокрила
с горчивина на млад пелин.
Във всяка къща настанила
вълнуващ аромат на млин.
Дойде със лястовица бяла,
с цветя от полската бразда
с добрата вест, че е узряла
пшенична слънчева вълна.
Красив е празника, очакван
от всяко българско сърце:
със хляб и агне за пораснал
и със гърненце за дете.
На кум сега се ходи смело
с подаръци и добрини.
От прадеди се е повело,
от памтивек до наши дни.
След дни годините минават,
захванали властта над нас,
но нашите деца порасват
И не забравят роден глас.

***

Прийшла Трійця легкокрила
з гіркотою юного полину.
І у кожній хаті поселила
аромат хвилюючий міліни.
Прийшла з нею ластівка біла,
з квітами від польової борозни,
з доброю звісткою, що вже зріла
пшенична хвиля навесні.
Гарне свято, що чекає в гості
кожен з болгарських людей:
хлібом та ягням – дорослі,
і з горнятком для дітей.
До кума йдуть сьогодні вільно
з добром і мішком дарів.
Від прадідів отак робили
споконвіків до наших днів.
За днями роки проминають,
над нами владу має час,
та наші діти виростають
й не забувають голос наш.

ЖЕНА

Жена с усмихнато лице,
с опечен ръчно хляб в ръце
до малко палаво дете.
Жена със българско сърце.

Събудила се до зори,
когато всичко още спи,
тя бързо храни и пои
гълъбче, агънце, кози.

И ще смете, ще подреди,
със поглед ще успокои.
А болката ще намали
и сигурност ще утвърди.

Стопанка, майка и жена
с приготвен тиквеник в тава
със плетка за сина, снаха,
със кротка и добра душа.

Тя е началникът в дома,
съгрят и стоплен през зима,
на пътник сипала вода,
възпряла всякаква кавга.

Във делник чака я харман,
на празник песен да запей,
да гръмне селския мегдан,
сърца със обич да залей.

Жена с усмихнато лице,
жена със българско сърце
от бесарабското селце,
със нежни бръчкави ръце.

ЖІНКА

Усміхнено ця жінка вас зустріне,
З домашнім хлібом, що сама пекла.
Тримає на руках малу дитину,
З болгарським серцем, сповненим тепла

Прокинулася рано, до світанку,
Коли ще міцно спить її рідня.
Сама ще не сідала до сніданку,
Нагодувала кіз, птахів, ягня.

Усе владнає, щиру дасть пораду
І заспокоїть поглядом своїм.
Вона ваш біль вгамує швидко й радо.
А поруч з нею затишно усім.

Дружина, мати й добра господиня.
То тиквеники всім пече смачні,
То в'яже для невістки і для сина,
Із злагодою і добром в душі.

Вона є головою у родині.
В холодні зими серцем зігрива,
І влітку зустрічає вас гостинно.
І справедливість в домі зберіга.

Вона працює, тільки-но світає.
В її піснях завжди? життя й любов.
Коли на свято всіх село збирає,
Запалює навколо знов і знов.

Усміхнено ця жінка вас зустріне
З болгарським серцем, сповненим тепла.
Від праці руки в зморшках в берегині.
Це – Жінка з Бессарабського села.

(У пер. Т. Лесіної)

***

от Михаил Бъчваров Бондар

Зората гори като пламък,
събужда се новият ден
над нашето село голямо,
където и аз съм роден.
И вдига се бяла мъглица,
люлее ветрецьт листа
и бързат моми за водица,
а майките будят деца.
А слънцето буди и гали
напъпили нежни цветя,
ту бели, ту жълти, ту алени
те кичат с венци пролетта;
с полята зелени, широки,
с ветреца, що тихо шуми,
със кладенци бистри, дълбоки,
където се сбират моми;
със стари салкъми клонасти
през май побелели от цвят.
Знам, няма от родното място
по-мило на белия свят.

***

Від Михайла Бочварова-Бондара

Зірниця горить, як вогонь,
Прокидається нового дня
над нашим великим селом,
Де народився і я.

І ранок білу імлу підіймає,
Колише листя вітерець.
Дівчата за водою поспішають,
І будять матері дітей.

А сонце гладить і будить
Розквітаючі ніжні квітки зі сну,
Ті білі, ті жовті, червоні, усюди
Вінками вони прикрашають весну.

Полями зеленими, широкими,
тихо шумлячим вітерцем легким.
Колодязями прозорими, глибокими,
там, де збираються дівки.

Старі акації гіллясті,
у травні побілілі з квітів.
Я знаю – ближчого немає,
ніж рідне місце в усьому світі.

***

В сърцето на пращен Буджак
сред най-плодородни лозя
достоеен се ражда юнак –
син на украинска земя.

Син на баща, внук на дядо –
говори на български с тях.
Нощем тъгува незнайно
за далечен, но близък бряг.

Тъжни картини рисува,
когато баба му мъчно пее,
тя със труд душата лекува,
и надежда в гърди лелее.

Стана вече голям юнака,
научава за славния род
И красив строи във Буджака,
пълен с благости български свод.

Този свод е във вашите къщи
и във вашите мъдри сърца
там, където се палят свещи
за деди, търсели свобода.

Той е в вашата родова слава.
Разкажете на ваште деца
кой е Ботев и пейте с наслада
на мегданя, на селски хора.

Нека пазим огнището светло
в украинската мила страна.
И да помним и тачим свято
всички български знамена!

***

Рідний запорошений Буджак
в серці виноградників родючих
сина породив. То був юнак,
українську землю він озвучив.

Мовою болгарською батьків
і дідів, яких він знав напевне.
Та не знав, але вночі тужив
про далекий, але близький берег.

Він сумні картини малював,
а бабуся сумно їм співала.
працею він душу лікував,
що надію у грудях плекала.

Став уже дорослим той юнак
і дізнався про славетний рід.
Він будує, щоб радів Буджак,
повний благоді болгарський звід.

Є цей звіт в усіх ваших домах
і у серці мудрого народу.
Де вогонь палає на свічках
за дідів в їх пошуках свободи.

Він у славі вашого є роду.
Розкажіть це дітям, хай і молодь
знає ким був Ботев. Насолоду
хай дають пісні і танок «хоро».

В українській милій стороні
бережімо вогнище священне.
Пам'ятаймо в кожному нашій дні
всі наші болгарські знамена.

ГРОЗДОБЕР

Септември е и гроздето узря...
Като фенери слънчеви виси
на подредените от дядо ми лози.
Той не е с нас и да живее не успя.
Как само мислеше за своите чеда,
за къщата, за двора, за градината...
Съдбовна бе на ориста годината,
Но всяка есен ражда негова лоза.
Октомври пукна, гроздобер ни чака –
събираме се цялата рода,
в Буджака е така и до сега.
От изгрева водата ври във чана.
Баща ми бъчвите подготвя,
а моите баби, лелички и братя
берат с хазарт реколтата богата.
Към вечерта харманът се оголва.
Едва се чува скърцаща менгема
под лунна светлина бучи шарата.
Пчелите, налепили шарпаната,
пият прекрасния нектар. Таз миризма
над селото сега се носи, есента...
А днес, когато съм далече от дома,
така ми липсва гроздоберна суета,
и тази тишина под пожълтялата лоза...

ЗБІР ВІНОГРАДУ

Вересень вже і поспів виноград...
Як сонячні ліхтарі, висить
на лозі, що дід впорядкував.
Він не з нами і пожить не встиг.
Тільки й думав про дітей своїх,
хату, двір, город та ще про сад...
На знамення долі щедрий був той рік,
але кожна осінь родить його лоза.
У жовтні тріснув, збір на нас чека –
збирається увесь наш рід,
І до сьогодні так у Буджаку.
Зі сходу сонця в чавуні вода кипить.
Готує бочки батько мій,
а мої бабуся, тітоньки й брати
збирають дружно урожай новий.
До вечора на току світ пустий.
Ледь чутно, тяски будуть скреготати
Під місячним світлом шумить майбутнє вино,
а бджоли обліпили шарпану*
І п'ють нектар прекрасний той давно.
Цей запах, осінь, що разносяться селом.
Сьогодні, коли рідний дім залишив,
мені не вистачає руху знов
і під лозою висохлою тиші...

---

* Шарпана – ємність, у якій чавлять виноград.

МАРІАННА ЧЕПРАЗОВА

народилася 17 лютого 1983 р. в болгарському селі Городне (Чийший) Болградського району Одеської області. Закінчила середню школу в рідному селі. З дитинства захоплювалася творчістю: займалася керамікою, співала болгарські народні пісні у шкільному хорі, брала участь у роботі драматичного гуртка. Любов до поезії прищепив батько – Чепразов Іван Степанович, який сам свого часу писав вірші й був шанувальником творчості Єсеніна, Лермонтова, Гамзатова, Висоцького. Перший вірш Маріанна написала рідною мовою і присвятила його красі Болгарії.

Брала участь у різних літературних конкурсах. У 2000 році вступила до Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова на філологічний факультет, спеціальність: болгарська та українська мова і література. Дипломна робота була пов'язана з літературою болгар України, зокрема Михайла Бочварова і Володимира Калоянова. Будучи студенткою, брала інтерв'ю для літературних анкет у болгарських поетів: Дмитра Пейчева, Володимира Калоянова, Георгі Барбарова, Михайла Бочварова. Відвідувала літературні зустрічі з Ніко Стояновим та іншими поетами. Першим робочим місцем після закінчення університету стала редакція газети «Роден край», де Маріанна розширювала знання про рідну мову, культуру, історію, відомих особистостей свого народу. Чепразова пише болгарською, російською та українською мовами вірші, нариси, оповідання, веселі історії. Захоплюється комедійними ролями у болгарському КВК. Є актрисою болгарського драматичного театру. У 2009 році побачила світ перша збірка віршів і оповідань «Живу для вас» («За вас живея»). Її вірші можна прочитати в збірках віршів, виданих у Болгарії, Україні та Молдові. Виступила редактором-укладачем і коректором декількох книг, присвячених творчості співвітчизників. Перекладає вірші інших поетів болгарською мовою. На сьогодні викладає болгарську мову, займається нерухомістю в місті Одеса.

ПЛАЧЕ ГАЙДА!

Плаче гайда! Бие тъпан!
Музиката ми тежи.
Как по пътя неотъпкан
Да вървя – кажи, кажи!

Ей! Душата ми излиза,
Душат ме тез звуци страшни,
Дай ми, майко, бяла риза,
че от пътища съм прашна.

Да поема стара песен,
Да изръгна нещо древно
Ей, че вътре вятър бесен
Ме разкъсва май на дребно!

Я, гадулке, дай ми сила,
моля ти се, помогни!
Днес събудих се насила,
Мойте звуци прегърни!

Песен, лей се из дворове,
по саденки и ниви!
Ех! Тя днес ще ме отрови
Или ще ме съживи!

ПЛАЧЕ ГАЙДА!

Плаче гайда! Бубан тупа!
Музика в мені тяжіє.
Шлях оцей в пекельних муках
Подолати як, скажи!

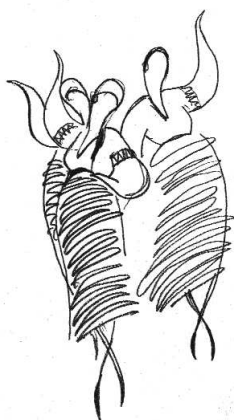
Ох! Душа кидає тіло.
Мене душать звуки страшні.
Мамо, дай сорочку білу,
Щоб з дороги в чисте вбраться.

Та й згадать оту правічну,
Давню пісню з горла вирвать!
Ей, бо той скажений вітер
На шматки мене розірве!

Гей, гадулко, дай-бо силу,
Молю, прошу і благаю.
Звуки, що від сну збудились,
Я до тебе повертаю.

Лийся ж, пісне, над дворами,
Клич дівчат на вечорниці.
Ех! Мене ж або отравиш,
Або в вічність душу візьмеш.

(У пер. Світлани Карлійчук)

ЧИЙШИЯ!

Чийшия!

За тебе днес си мисля аз
И колко спомени ми идват в този час!

Комшии!

Със песни, с вино пълни чаши
И тези хора са чийшийци – наши!

Мерудия!

Със топъл хляб ми я протяга
Усмехнатата ми старичката баба.

Носталгия

по мерудия,
по комшии
и Чийшия!

***

За вас живея,
пиша,
ходя,
пея.
За вас мириша,
гледам,
чувствам,
дишам.
За вас тъгувам,
плача и
сънувам.
За вас аз още просто съществувам!

ЧИЙШИЯ!

Чийшия!

Сьогодні думаю про тебе і про нас,
І скільки спогадів приходять у цей час!

Сусіди!

Пісні і вина повні чаші
І люди ці чийшийці – наші!

Мерудія*!

Теплий хліб мені протягала
Усміхнена моя старенька баба.

Ностальгія

по приправі,
по сусідах
і Чийшиї!

***

Для вас всі дні я проживаю,
пишу,
ходжу,
співаю.
Для вас я запахи вдихаю,
дивлюсь,
дихаю,
відчуваю.
Для вас сумую я не раз,
плачу й
бачу сни.
А ще існую я для вас!

---

* Мерудія – приправа з трав.

ЗА МИХАИЛ БЪЧВАРОВ-БОНДАР

Обикнал майчината песен,
пораснал в песнопойно село,
той тръгнал из света ни тесен
и почнал да римува смело.

Започнал от Донбаска мина,
къде ли после не е бил?!
Той много пътища изминал,
за кой е мил, за кой немил.

Родил се в селото Чийшия.
възпял го нежно в своя стих,
И не забравил за комшии,
и за чийшийски вечер тих.

Въртял земята със краката,
и пътищата изморил.
И в тоз живот нищожно кратък
На всеки стих искрящ дарил –
БЪЧВАРОВ-БОНДАР МИХАИЛ!

МИХАЙЛУ БОЧВАРОВУ-БОНДАРЮ

Полюбив материнську пісню,
виріс у співучому селі,
він пішов у світ барвистий,
римувати почав на землі.

Почав із донбаської шахти,
і де тільки потім він не був?!
Він багато пройшов різних шляхів,
кому милий був, хто позабув.

Народився в селі Чийшия,
не забув про сусідів своїх,
прославляв село ніжно у віршах,
свій чийшийський вечір любив.

Крутив землю своїми ногами
І далекі шляхи втомлював,
І в короткім житті за роками
Всім іскристі вірші дарував
БОЧВАРОВ-БОНДАР МИХАЙЛО!

БУДЖАК

Където да не бъда аз, мил, любим Буджак,
все пак ще се върна при тебе. И пак
по твоята земя аз ще стъпвам голяма,
постлана с цветя, с трева и с див камък.
Родина си мила, любима за мен
при тебе ще бъда всяка нощ, всеки ден!
Отново ще дойда във Родната къща –
мама отново ще ме прегръща,
татко ще казва «Нашата дъща!»
Отново ще дойда при теб, бащин край,
където сърцето цъфти и играй.
Стоиш ми в сърцето, Родина, ти знай!

БУДЖАК

Де не буду я, милий і любий Буджак,
Все одно повернуся до тебе в думках.
Знов доросла піду по землі я твоїй,
По каміннях і квітах, по дикій траві.
Батьківщино, ти мила і рідна моя.
Поряд, знай, кожна ніч, кожен день буду я!
Знов повернуся я в Рідний мій дім в думках –
і пригорне мене материнська рука,
й тато скаже: «Це наша донька!»
Знов повернусь до тебе я, рідний мій краю,
до землі, де серце квітує і грає,
Батьківщино моя дорогая!

ЗАЩО НЕ СЪМ ОРЛИЦА

Защо не съм орлица
Да литна в родно село
и в хладаната водица
Да се окъпя смело?
Гераните са святи,
Харманите богати!

Защо не съм вълчица?
Ще бягам до умора.
Ще литна като птица.
Да вида родни хора.

И българско да дишам,
Да слушам мили песни,
И манжди да мириша
Из стаичките тесни.

Каруците да скърцат
по уличките криви
И бабички да бързат
Към черквите с молитви.

ЧОМУ Я НЕ ОРЛИЦЯ

Чому я не орлиця,
Що в рідне село полетіла
і в холодну водицю
поринула сміливо?
Колодязі святі,
Токи багаті.

Чому я не вовчиця?
Що до втоми продовжує біг.
Полечу ніби птиця,
Щоб побачити рідних своїх.

І все болгарське вдихати,
Щоб пісень далі слухать своїх,
І запах їжі відчувати
У кімнатах малих.

Підводи щоб скрипіли
по вуличках нерівних
І бабці щоб спішили
у церкву до молитви.

***

Назад, из детските баири,
по кална улица към стар дувар
откъснатото куче от синджиря,
пак се завърна в дома стар.

А портите, съвсем поовехтели,
запахна стара песен на субат.
Стените, цепнати, отдавна не видели
киреч, мълчаха сякаш от инат.

Семейната икона избеляла,
във ъгъла оставена сама,
от паяжина май се не видяла,
напомняше за стари времена.

Софрата, милата, изтъркана и стара,
трикрака, боса, суха от покой,
опряна беше, нейде до дувара
и пазеше следи от овча лой.

И кучето, застанало на прага,
с очи, забулени от старост и мъгла,
погледна към звездите плахо, изляя
към небето от тъга.

***

Назад, із пагорбів дитинства,
крізь вулицю до старої стіни
відв'язаний від ланцюга, втомившись,
собака повернувся у дім старий.

А ті ворота зовсім покосились,
співали стару пісню на субат*.
Старенькі стіни, ніби не білились,
мовчали вперто і чекали свят.

Ікона вже знебарвлена родинна,
в кутку вона залишена сама,
якої не помітно в павутинні,
нагадує минувшину вона.

Низенький столик, витертий і старий,
на трьох ніжках, босий, сухий без дій,
його поблизу тину десь прибрали,
лише овечий жир зберіг слід свій.

Собака зупинився на порозі,
очима, в яких старість і туман,
дивився на зірки, немов крізь сльози,
загавкав в порожнечу неба сам.

---

* На субат – спів під час трапези.

АЗ СЪМ БЪЛГАРКА, И ЗНАЧИ

Аз съм българка, и значи –
гордо по земята крача,
с песен дядова по здрача,
аз вървя и скришом плача.

Баба ме научи рано
с песента във утро ранно,
със мотиката през рамо –
към полето неорано.

Дядо Ботев си редеше,
баба редом все предеше,
нещо шепнеше, ревеше,
рано беше, късно беше...

«Ти си българка да знаеш,
трябва да мълчиш, да траеш,
де да биеш, де да галяш,
де и шапката да сваляш!»

Досега си спомням нежно
бабино герданче, прежда,
тя се смее и нарежда,
а косата и белоснежна.

Аз съм българка, и значи –
имам във кръвта орачи,
костоправи и борци,
песнопойки и творци!

Я БОЛГАРКА, І ЦЕ ЗНАЧИТЬ

Я болгарка, і це значить
гордо по землі крокую.
Я іду і потай плачу,
дідову як пісню чую.

Бабця вчила ще малою
з піснею світанком новим,
через плече з мотикою –
у незоранеє поле.

Дід Ботев веде розмову,
Баба все пряла похмуро,
Шепче щось, ридала знову,
Рано було, пізно було.

«Ти болгарка і щоб знала,
Маєш мовчки ти терпіти,
била десь, а десь ласкала,
десь і голову вклонити!».

Бабине намисто, пряжу
Досі пам'ятаю ніжно.
Сміх її, роботу нашу
і волосся білосніжне.

Я болгарка, і це значить
маю в крові орачів,
костоправів і борців,
та співачок і творців!

ЗМІСТ

Вітальне слово (<i>Микола Іванов</i>)	3
Від упорядників (<i>Тетяна Шевчук, Олена Берестецька</i>)	5
Петър Бурлак-Вълканов / Петро Бурлак-Волканов	7
Моя южна равнина	8
Моя південна рівнина	9
Моите бесарабски българи	10
Мої бессарабські болгари	11
Тиха вечер тихо ляга	12
Тихий вечір тихо пада	13
България – моя втора майка	14
Болгарія – моя друга вітчизна	15
Зов за България	16
Поклик Болгарії	17
Пред гробницата на хан Кубрат	18
Перед гробницею хана Кубрата	19
Трифон Зарезан	20
Трифон Зарізан	21
Дано...	22
Сподіваюся...	23
За себе си	24
Майка	24
Про себе	25
Мати	25
Наdejда	26
Надія	27
Побеляло е мойто село	28
Побіліло моє село	29
Нико Стоянов / Ніко Стоянов	30
Мадарският конник	31
Мадарський вершник	31
Завинаги	32
Назавжди	33
От Буджака до България	34
Від Буджака до Болгарії	35
Отлітат жеравите	36
Відлітають журавлі	37
Нещо от Балкана	38
Дещо від Балкан	39

Нечакан път	38
Шлях сподівань	39
Българин да си остане	40
Залишитися болгаринoм	41
Вярвам	42
Вірю	43
Матерен език	44
Мамина мова	45
Първи сняг	46
Перший сніг	47
Тодор Стоянов / Тодор Стоянов	48
Български език	49
Болгарська мова	49
Пътят	50
Ах, облаци, облаци снежни...	50
Дорога	51
Ах, хмари, ці хмари снігові...	51
Небето на детството	52
Небо у дитинстві	52
Старата черква	53
Стара церква	53
Бих искал...	54
Хотів би я	54
Дядова цигулка	55
Дідова скрипка	55
Кокичета	55
Проліски	55
Пролет	56
Весна	56
Георги Барбаров / Георгій Барбаров	57
Буджак	58
Преселници	58
Буджак	59
Переселенці	59
Сльнчево утро	60
Възкресен миг	60
Сонячний ранок	61
Згадка	61
Отдалечаване	62
Розлучені	63

Тишина зимна	.62
Зимова тиша	.63
Нощно време	.64
Зима	.64
Нічна пора	.65
Зима	.65
Родина	.66
Батьківщина	.67
Таня Танасова-Годорова / Тетяна Танасова-Годорова	.68
Здравей, Болград!	.69
Добридень, Болграде!	.69
Ние сме от Буджашка степ	.70
Дано	.70
Ми з Буджацького степу	.71
Хоч би...	.71
Език мой роден	.72
Лазаревден ден в Болград	.72
Мова моя рідна	.73
Лазарів день у Болграді	.73
От Онгъла	.74
Участ	.74
Від Онгла	.75
Доля	.75
Януарско	.76
Пролети	.76
Січневе	.77
Весни	.77
Дюля	.78
Айва	.79
Илия Вълков / Ілля Волков	.80
До бащина къща	.81
Біля рідної хати	.81
Нашият дух	.82
Бесарабски поети	.82
Наш дух	.83
Бессарабські поети	.83
Болград	.84
Болград	.85
Майчин език	.86
Мамина мова	.87

Узряване	88
Дозрівання	88
Михаил Бъчваров-Бондар / Михайло Бочваров-Бондар	89
Преображение	90
Преображення	91
Душа наранена	92
Зранена душа	93
На Злата Шишман	94
Златі Шишман	95
Парастас	96
Парастас	97
Сурвакар	98
Щедрівник	99
Димитър Пейчев / Дмитро Пейчев	100
Звънна камбаната	101
Пролунав дзвін	101
Очи опулила, луната недвижда	102
Срещу забравата се вдигам	102
Марно місяць витріщив очі	103
Піднімаючись над забуттям	103
Софра, ръце, паница	104
Софра, рука, миски	104
Звездно	105
Зоряне	105
Утро далечно	106
Ранок далекий	107
Нощем в Буджака	108
Ніч у Буджаку	108
Вън е студено	109
Холодно	109
Анна Терзивец / Анна Терзівецъ	110
И отново поемам	111
І я знову гуляю	111
Две люлки, две родини	112
Дві колиски, дві батьківщини	113
Фидана	114
Плодове дерево	115
Суфинден	116
Софійн день	117
Дойде и Троица лекокрила	118
Прийшла Трійця легкокрила	119

Жена	120
Жінка	121
Зората гори като пламък...	122
Зорниця горить як вогонь...	123
В сърцето на прашен Буджак	124
Рідний запорошений Буджак	125
Гроздобер	126
Збір винограду	127
Марианна Чепразова / Марианна Чепразова	128
Плаче гайда!	129
Плаче гайда!	129
Чийшия!	130
За вас живея	130
Чійшія!	131
Для вас всі дні я проживаю	131
За Михаил Бъчваров-Бондар	132
Михайлу Бочварову-Бондарю	133
Буджак	134
Буджак	135
Защо не съм орлица	136
Чому я не орлица	137
Назад, из детските баири	138
Назад, з дитячих пагорбів	139
Аз съм българка	140
Я болгарка	141

ДЛЯ ПОДАТК

Две колиски, дві Батьківщини

СЕРІЯ «ПОЕЗІЯ БУДЖАКА»

ВИПУСК 2

Технічний редактор С.П. Малигіна
Коректор А.Ю. Друкова

Підписано до друку 27.04.2021 р.
Формат 70x100/16. Папір офсетний. Друк офсетний.
Друк. л. 9,25. Наклад 200 прим. Зам. 479.

ТОВ РВА «Ірбіс».
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої
справи ДК № 5198 від 05.09.2016 р.
68600, м. Ізмаїл, вул. Паркова, 73.
Тел. 04841-63-915. E-mail:maligina@ukr.net